

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

Projekt „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego” korzysta z dofinansowania funduszy EOG, pochodzących z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii oraz środków krajowych.

ZINTEGROWANA STRATEGIA ROZWOJU OFERTY CZASU WOLNEGO NA TERENIE OBSZARU FUNKCJONALNEGO „BLISKO KRAKOWA”

w ramach projektu „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego”.

**razem
blisko Krakowa**
zintegrowany rozwój
podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego

Kraków, maj 2015

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”

Opracowanie:

**FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego
i Administracji w Krakowie**

MISTIA NA SZLAKU

Szanowni Państwo,

Atrakcyjność turystyczna, bazująca na dziedzictwie i ofercie spędzania czasu wolnego, traktowana jest jako jedna z głównych możliwych przewag konkurencyjnych gmin i powiatów województwa małopolskiego. Regionalna strategia rozwoju „Małopolska 2020” traktuje zasoby kultury oraz krajobrazu kulturowego i przyrodniczego jako ważne czynniki rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreujące znaczącą część regionalnego PKB w sferze usług i produkcji oraz generujące dodatkowe zatrudnienie. Zakłada również istotne wsparcie dla gmin i powiatów w tym zakresie, w tym poprzez możliwości dofinansowania przedsięwzięć w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Zgodnie z Planem Zarządzania Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego opracowanych zostało 10 programów strategicznych, służących efektywnemu zarządzaniu politykami regionalnymi w perspektywie 2020 roku. Mają one zapewnić jak najlepsze wykorzystanie przewag konkurencyjnych Małopolski a także zapewnić poprawę w tych dziedzinach, w których zdiagnozowano problemy. Ukierunkowane są nade wszystko na podniesienie poziomu życia mieszkańców regionu, wzmocnienie kapitału intelektualnego i społecznego, rozwój regionalnej gospodarki i stworzenie nowych miejsc pracy, w tym poprzez wykorzystanie naturalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. Wśród przygotowanych przez samorząd dokumentów znalazły się m.in. Program Strategiczny „Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego” oraz Program Strategiczny „Ochrona Środowiska”.

Zgodnie z przyjętą wizją rozwoju Małopolski, konieczne jest połączenie interesów gospodarczych i środowiskowych w ramach strategii rozwoju zrównoważonego, bazującego na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej. Zagadnienia te muszą się wzajemnie przenikać, gdyż są uzależnione od siebie i w jednakowym stopniu wpływają na rozwój.

Integracja działań w zakresie wzrostu gospodarczego, ochrony zasobów naturalnych i środowiska oraz rozwoju społecznego, przy założeniu równomiernego podziału korzyści, stanowi myśl przewodnią niniejszej Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Na obszarze funkcjonalnym, tworzonym przez wybrane gminy powiatu krakowskiego (Skawina, Czernichów, Liszki, Mogilany, Świątniki Górne), przenikają się i wzajemnie uzupełniają funkcje związane m.in. z: rynkiem pracy, edukacją, handlem i usługami, a także kulturą, sportem i rekreacją, ochroną środowiska, aktywnością społeczną, komunikacją oraz mieszkalnictwem. Pozostaje on pod silnym wpływem, wzmacniającego się

w czasie i rozszerzającego w przestrzeni – oddziaływania Krakowa. Bogate walory przyrodnicze, a także zróżnicowana rzeźba terenu, warunkują jego atrakcyjność krajobrazową (na obszarze spotkamy różne typy krajobrazu: jurajski, nadrzeczny, pagórkowaty) oraz rekreacyjno-turystyczną (w szczególności duży potencjał do rozwoju turystyki wodnej i przyrodniczej, a także rowerowej). Istotne znaczenie mają też, bardzo cenne przyrodniczo, obszary zalesione – w ich obrębie wyznaczono liczne rezerваты przyrody, jak np. Kozie Kąty, Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy czy Rudniański Park Krajobrazowy. Obok elementów przyrodniczych obszar funkcjonalny wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki kultury materialnej: świeckiej i religijnej, a także obiekty rękodzieła rzemieślniczego.

Właściwości te stanowią znaczny potencjał rozwojowy obszaru funkcjonalnego, szczególnie w zakresie rozwoju funkcji turystycznych oraz rekreacyjnych. Potrzebne jest jednak wdrożenie sprawnego i efektywnego, partnerskiego zarządzania, gospodarowania opisywanym zasobem, celem lepszego wykorzystania tej naturalnej przewagi konkurencyjnej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Wspólne i holistyczne programowanie polityki turystycznej i środowiskowej jest konieczne dla jakościowej zmiany warunków życia i spędzania czasu wolnego na tym terenie. Interwencja zmierzająca do wzmocnienia prorozwojowych zmian powinna wykorzystywać endogeniczne potencjały obszaru funkcjonalnego, wynikające z aspektów przyrodniczych i kulturowych, przy jednoczesnej dbałości o zachowanie tego niepowtarzalnego dziedzictwa.

Zagadnieniom tym podporządkowana została niniejsza **Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego. Stanowi ona efekt wielomiesięcznej pracy i bezpośredniego zaangażowania przedstawicieli samorządów lokalnych, sfery biznesu oraz mieszkańców i reprezentantów organizacji pozarządowych, którzy wzięli udział w szerokiej debacie publicznej. Dziękujemy za wszystkie zgłoszone uwagi i sugestie, które pozwoliły na opracowanie finalnej wersji Strategii. Czas teraz, aby wszyscy poczuli, że mają wpływ na jej realizację. Tylko wspólnie uda się osiągnąć wizję rozwoju obszaru funkcjonalnego, którą razem zdefiniowaliśmy.**

Zespół ekspertów i konsultantów FRDL MISTiA

Spis treści

WPROWADZENIE	5
WNIOSKI Z ANALIZY DIAGNOSTYCZNEJ	17
ANALIZA SWOT	24
WYZWANIA ROZWOJOWE	30
WIZJA I MISJA ROZWOJU	37
MATRYCA OPERACYJNA	39
ZINTEGROWANA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE OBSZARU FUNKCJONALNEGO – ROZWÓJ I INTEGRACJA OFERTY CZASU WOLNEGO	41
BUDOWANIE MARKI OFERTY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE OBSZARU FUNKCJONALNEGO	47
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO	54
SPÓJNOŚĆ Z WYTYCZNYMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU	62
SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI ORAZ AKTUALIZACJI STRATEGII	68

Wprowadzenie

Turystyka, rekreacja i uprawianie sportu, uczestnictwo w kulturze stanowią podstawowe sposoby spędzania czasu wolnego. Jak pisze J. Urry, „nie mają bezpośredniego związku z pracą zarobkową i zazwyczaj stanowią odskocznnię od pracy zarobkowej”¹. Czas wolny jest czymś odmiennym od czasu pracy i życia codziennego. Ma zapewnić m.in. przyjemność, doznania edukacyjne, poznawcze, oraz relaks i dobre samopoczucie.

Narastające obecnie trendy (mody), dotyczące spędzania wolnego czasu, stwarzają dogodne warunki do myślenia o odwiedzających i turystach, osobach uprawiających sport i rekreację, czy partycypujących w kulturze, w kategoriach nie tylko społecznych, ale i ekonomicznych. Ekonomizacja czasu wolnego jest jednym ze współczesnych wyzwań, któremu chcą sprostać świadomi członkowie nowoczesnych społeczeństw. Swoją szansę dostrzegają w tym również przedstawiciele sektora biznesu i władz lokalnych. W ten sposób tworzy się sektor przemysłów czasu wolnego. Obecnie jest to – obok przemysłów kreatywnych – jeden z najprężniej rozwijających się sektorów gospodarek już nie tylko lokalnych, ale także regionalnych i o wymiarze globalnym.

„Kryterium wyboru miejsc do oglądania (spędzania czasu wolnego – przypis własny) są spodziewane, przeżywane w marzeniach i fantazjach, intensywnie przyjemne doznania”². Istotne przy tym znaczenie ma wpływ nowoczesnych technologii komunikacyjnych i postępująca „demokratyzacja” dostępu do miejsc, kultur, form i sposobów życia (dostępność informacyjna, dostępność do szybkich i komfortowych środków transportu, relatywny wzrost bogactwa jednostek, grup społecznych, krajów). To wszystko wpływa na kształtowanie i doskonalenie spojrzenia odbiorcy oferty czasu wolnego.

Turysta zwraca uwagę m.in. na walory krajobrazu, środowiska naturalnego, materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które odróżniają się od tego, co widzi na co dzień. Istotne znaczenie ma atrakcyjność krajobrazu (szerzej – oferty) postrzegana bardziej z punktu widzenia odbiorcy niż oferenta. „Takie widoki są w cenie”³, co oznacza, że można na nich zarabiać, że turyści (odbiorcy) za skorzystanie z oferty będą skłonni

¹ J.Urry, „Spojrzenie turysty”, PWN, Warszawa 2007, str. 16.

² Tamże

³ Tamże, s.17.

zapłacić, co – w ekonomicznym podejściu – warunkuje możliwość tworzenia miejsc pracy i rozwoju gospodarczego. Czemu odbiorcy są skłonni płacić za widoki? - „bo sprawiają wrażenie w jakiś sposób niezwykłych”⁴. I owa „niezwykłość” jest w cenie, co powoduje, że dla własnej przyjemności (w tym wiedzy i rozwoju) jest się skłonny doświadczyć ich w ekwiwalentnej wymianie (transakcji kupna-sprzedaży).

„Spojrzenie turysty obejmuje znaki, a turystyka polega na kolekcjonowaniu znaków”⁵. Dotyczy to również – lecz w innej formie – rekreacji i uprawiania sportu, uczestnictwa w kulturze. Usatysfakcjonowani odbiorcy oferty czasu wolnego chcą niejako wracać do tych elementów, które budowały ich poczucie zadowolenia. Powrót ten może mieć wymiar czysto sentymentalny (wspomnienia, pamiątki, zdjęcia, filmy), jak również – co jest bardziej istotne z punktu widzenia niniejszej Strategii – fizyczny. Warunkiem jest przy tym wpisana w ofertę atrakcyjność z punktu widzenia poznawczego odbiorcy - stale rozwijana, w zgodzie ze zmieniającymi się potrzebami.

„Ustala się złożona i zmienna hierarchia (...) obiektów, zależna od stanu równowagi dynamicznej między rywalizacją w zakresie podaży takich obiektów z jednej strony, a zmiennymi gustami odpowiadającymi klasie społecznej, płci i kategoriom pokoleniowym turystów (odbiorców – przypis własny) z drugiej”⁶. Oznacza to, że nie ma jednej dla wszystkich oferty spędzania czasu wolnego, ani też jednej najlepszej. Przymiotnikowe oceny fałszują faktyczny obraz. Musi następować dywersyfikowanie oferty w zależności od różnych kryteriów doboru odbiorców lub też koncentracji środków oferty w zależności od potrzeb różnych grup odbiorców. Kreując współcześnie ofertę czasu wolnego, nie wolno zapominać o czynnikach istotnie różnicujących tych, którzy korzystają z tejże oferty, a także często występującym braku zdolności do koegzystencji niektórych grup odbiorców.

Na czynniki kształtujące ofertę czasu wolnego wpływają m.in.:

- Charakterystyka czasu wolnego,
- Trendy społeczne, kulturowe, demograficzne, ekonomiczne,
- Powody uczestnictwa w ofercie spędzania czasu wolnego,
- Chęć wpisania się w trendy, przy jednoczesnym zachowaniu indywidualności,
- Zróżnicowane potrzeby odbiorców oferty czasu wolnego,

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

- Różnorodność oferty z jednoczesnym zachowaniem motywu przewodniego, nadającego logiczną spójność przekazu,
- Gotowość do płacenia za możliwość skorzystania z oferty dopasowanej do potrzeb indywidualnych i ściśle określonych (wyodrębnionych) grup społecznych (środowisk),
- Dostępność atrakcji oferty czasu wolnego wraz z rozwojem technologii informacyjnych,
- Chęć skorzystania z czegoś wyjątkowego, nie tyle w skali globalnej, co indywidualnej,
- Przemysły czasu wolnego jako silnie rozwijający się sektor gospodarki.

Nie należy także pomijać walorów lokalnych, które mogą warunkować postrzeganie oferty jako atrakcyjnej z punktu widzenia odbiorcy. Oznacza to konieczność takiego jej zindywidualizowania, aby stwarzała szanse określonym grupom odbiorców do uznania jej za wyjątkową, ciekawą, a może niepowtarzalną. Korzystanie z istniejących wzorców innych samorządów, wspólnot, czy krajów, może mieć tutaj znaczenie pomocnicze, jednakże dobra i atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego musi być kreatywna, choć w granicach akceptowalności przez wybrane, nie sprzeczne ze sobą grupy odbiorców. Oferta czasu wolnego powinna w sposób zrównoważony łączyć potrzeby odbiorców z możliwościami i potencjałami lokalnymi.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego

Walory przyrodniczo-kulturowe obszaru funkcjonalnego, jego położenie i bliskość Krakowa przyczyniają się do zwiększania szans rozwojowych tworzących go gmin w zakresie oferty przemysłów czasu wolnego.

Oferta musi uwzględniać potrzeby zróżnicowanych grup klientów. Wydaje się, że głównym odbiorcą oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego powinien być mieszkaniec Krakowa, pragnący – samodzielnie, grupowo i/lub rodzinie – aktywnie spędzić czas. Należy pamiętać, że Kraków w coraz większym stopniu odwiedzają turyści krajowi i zagraniczni, a zagospodarowanie ich i zainteresowanie ofertą obszaru funkcjonalnego może mieć - zarówno dla nich, dla gmin tworzących obszar funkcjonalny, jak również dla Krakowa - znaczenie o niebagatelnym wpływie na poszerzenie oferty i zwiększenie jej atrakcyjności. Specyficzną grupą odbiorców są licznie odwiedzający Kraków i okolice pielgrzymi. Podobnie odwiedzający uzdrowisko Swoszowice. Nie wolno przy tym zapominać o mieszkańcach gmin tworzących obszar funkcjonalny, którzy stanowią istotną grupę odbiorców oferty spędzania czasu wolnego.

Powyższe czynniki wskazują na duży potencjał rozwojowy dla oferty czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego. Warunkiem skuteczności będzie współpraca gmin, integrowanie propozycji, przemyślany marketing, dostosowanie oferty do określonych grup odbiorców i autentyczność przekazu oferty, rozumiana jako silne zakorzenienie jej w atutach obszaru funkcjonalnego.

Zagadnieniom tym podporządkowana została niniejsza Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego (ze szczególnym uwzględnieniem Oferty Rekreacyjnej i Ochrony Środowiska). Stanowi ona rezultat projektu „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego”, realizowanego w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014.

Przedmiotem współpracy Lidera (gmina Skawina) i Partnerów projektu, tj. powiatu krakowskiego, gminy Czernichów, gminy Liszki, gminy Mogilany, gminy Świątniki Górne, Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”, Galicyjskiej Izby Gospodarczej, Podkrakowskiej Izby Gospodarczej, Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie, przy wsparciu FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie, jest partnerskie zarządzanie obszarem funkcjonalnym „Blisko Krakowa” i realizowanie zadań w drodze identyfikacji i rozwiązywania wspólnych problemów oraz kreowania wyzwań na drodze do rozwoju.

Zasadniczym produktem, który powstał w ramach projektu, była Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Strategia jest dokumentem planistycznym wyznaczającym najważniejsze obszary, cele, kierunki rozwoju i zadania, a także metody weryfikacji osiągniętych rezultatów polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni obszaru funkcjonalnego, tworzonego przez pięć gmin powiatu krakowskiego: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawinę, Świątniki Górne. Strategia stanowi narzędzie wspierania pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych w całej przestrzeni obszaru funkcjonalnego oraz niwelowania barier rozwojowych.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego stanowi uszczegółowienie wspomnianej Strategii, w szczególności w następujących obszarach i celach:

Obszar 2 OFERTA CZASU WOLNEGO

Cel strategiczny: Silna pozycja obszaru funkcjonalnego w budowaniu oferty spędzania czasu wolnego.

Cele operacyjne:

1. Rewitalizacja i zrównoważona komercjalizacja przestrzeni kulturowej obszaru funkcjonalnego;
2. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających spędzanie czasu wolnego;
3. Zwiększenie dostępności transportowej i rozwój połączeń funkcjonalnych.

Obszar 3 OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny: Skuteczna ochrona środowiska naturalnego dla wzrostu jakości życia mieszkańców.

Cele operacyjne:

1. Kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości obywatelskiej;
2. Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo;
3. Wspieranie indywidualnych i publicznych rozwiązań infrastrukturalnych sprzyjających ochronie środowiska;
4. Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym.

Obszar 5 NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE PUBLICZNE

Cel strategiczny: Partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, wykorzystujące nowoczesne instrumenty prowadzenia polityki rozwoju.

Cele operacyjne:

1. Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego;
2. Rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi.

Opracowanie i wdrożenie niniejszej Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego wynika ze zidentyfikowanych potencjałów gmin tworzących obszar funkcjonalny i ich komplementarności w stosunku do otoczenia (w szczególności Krakowa i sąsiednich atrakcji).

W swoich założeniach, Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego ma na celu:

- zrównoważony rozwój obszaru funkcjonalnego, bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej,
- kontynuację działań Lokalnej Grupy Działania "Blisko Krakowa" w zakresie wspólnej koncepcji rozwoju rekreacji i wypoczynku na obszarze funkcjonalnym - wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju oferty czasu wolnego,
- skoordynowanie spraw związanych z rozwojem i promocją oferty czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego,
- wspólne kreowanie i promocję spójnej, kompleksowej oferty turystyczno-rekreacyjnej całego obszaru funkcjonalnego - zapewnienie komplementarności oferty wszystkich gmin tworzących obszar funkcjonalny oraz w stosunku do Krakowa,
- zapewnienie zróżnicowanej oferty, skierowanej do różnych grup odbiorców - zarówno dla mieszkańców, jak i gości oraz turystów, w tym przyciągnięcie klientów z Krakowa,
- zwiększenie rozpoznawalności obszaru funkcjonalnego jako atrakcyjnej przestrzeni spędzania czasu wolnego,
- zwiększenie roli przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego (generowanie dochodów z obsługi ruchu turystycznego),
- synergii działań w zakresie komplementarnej poprawy jakości środowiska, wpływającej bezpośrednio na poziom atrakcyjności rekreacyjno-turystycznej obszaru,
- kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości w zakresie ochrony środowiska,
- zwiększenie poziomu wieloszczeblowego zarządzania rozwojem obszaru funkcjonalnego -zwiększenie zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego zawiera trzy - ściśle ze sobą powiązane i warunkujące się wzajemnie - elementy. Są to:

- **infrastruktura oferty czasu wolnego,**
- **produkty oferty czasu wolnego i marka obszaru funkcjonalnego,**
- **środowisko naturalne.**

Zaproponowany układ trzech elementów umożliwia osiągnięcie sukcesu w przyjętej perspektywie czasu, na jaki przygotowana została Strategia. Warunkiem tego sukcesu jest ścisła i przejrzysta współpraca gmin oraz odpowiedzialnych za ten obszar jednostek, podmiotów społecznych i biznesu na rzecz tworzenia, rozwoju i promocji spójnej w skali całego obszaru funkcjonalnego, atrakcyjnej oferty czasu wolnego. Konsekwentne działania podejmowane w ramach realizacji tej Strategii powinny doprowadzić do zbudowania i pozycjonowania marki obszaru w zakresie oferty czasu wolnego – zindywidualizowanej i wyróżniającej się, a przy tym atrakcyjnej i konkurencyjnej oraz wpisującej się w ogólny obieg oferty całej Małopolski.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego zostanie ponadto pogłębiona w niektórych aspektach poprzez dokumenty wdrożeniowe, dotyczące inwestycji w zakresie rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków, infrastruktury drogowej i zrównoważonego transportu, a także zadań z zakresu poprawy efektywności energetycznej oraz wspierających gospodarkę niskoemisyjną.

Metodologia prac nad Strategią

Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego powstała w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki, z wykorzystaniem tzw. trójkąta współpracy. Jego założeniem jest włączanie przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną w prace nad opracowaniem, wdrażaniem, ewaluacją i aktualizacją dokumentów strategicznych.

W trakcie realizacji wykorzystane zostały trzy metody pracy nad dokumentem strategicznym, tj. ekspercka, urzędnicza i partycypacyjna. Metoda ekspercka polegała na pracy specjalistów (ekspertów) ds. zarządzania strategicznego i rozwoju regionalnego, tj. analityków, strategów, moderatorów i ewaluatorów. Metoda urzędnicza polegała na wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji pracowników samorządowych, przedstawicieli oświaty, instytucji kultury, pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz innych jednostek gminy. Metoda partycypacyjna polegała na wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji przedstawicieli społeczności lokalnej (radnych, lokalnych liderów, przedstawicieli lokalnych organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich, a także przedsiębiorców).

Na trójkąt współpracy składają się:

- sektor publiczny: władze samorządowe – przedstawiciele urzędów gmin tworzących obszar funkcjonalny oraz Starostwa Powiatowego w Krakowie, przedstawiciele poszczególnych jednostek podległych (placówki oświatowe, instytucje kultury, instytucje pomocy społecznej, itp.);
- sektor biznesowy: pracodawcy i przedsiębiorcy, lokalne organizacje zrzeszające przedsiębiorców;
- sektor społeczny: przedstawiciele organizacji społecznych i środowisk niesformalizowanych, działających na terenie obszaru funkcjonalnego (organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i wyznaniowe, grupy nieformalne, liderzy lokalni, osoby kształtujące opinię publiczną, media lokalne i regionalne, itp.).

Przedstawiciele trójkąta współpracy utworzyli Konwent Strategiczny, którego zadaniem było opracowanie założeń Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego.

Najważniejszym elementem prac, realizowanych w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki, były sesje z udziałem Konwentu Strategicznego. W ramach 4 spotkań warsztatowych (26 marca, 10 i 22 kwietnia, 13 maja 2015 r.) udało się m.in.:

- dokonać identyfikacji i rangowania czynników analizy SWOT dla obszaru funkcjonalnego w zakresie rekreacji i turystyki oraz ochrony środowiska,
- określić wyzwania rozwojowe dla obszaru funkcjonalnego w obszarze kreowania oferty czasu wolnego i ochrony środowiska,
- zdefiniować misję i wizję rozwoju,
- wyznaczyć cele, działania oraz kierunki interwencji (kluczowe zadania i projekty) Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego.

Sesje strategiczne z udziałem Konwentu prowadzone były metodami interaktywnymi z użyciem narzędzi i technik treningowych, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować potrzeby i problemy, a następnie analizować i proponować możliwe rozwiązania. Zespół ekspertów z ramienia FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji tworzyli: Wojciech Odzimek, Dawid Hoinkis, Krzysztof Malczyk i Jacek Kwiatkowski. Ich rola polegała przede wszystkim na wsparciu w zakresie diagnozy i prognozy sytuacji obszaru funkcjonalnego oraz moderowaniu procesu tworzenia dokumentu, przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych, a także na proponowaniu

narzędzi i podawaniu przykładów rozwiązań sprawdzonych w innych przypadkach.

Zaletami metody partnersko-ekspertkiej są: włączanie społeczności lokalnych w proces opracowywania dokumentu i decydowania o najważniejszych założeniach polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego, ale dzięki temu również w proces ich wdrażania, wysoki stopień konsultacji społecznych oraz zgodność procedur z zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Tabela 1 Osoby uczestniczące w pracach nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Konwent Strategiczny ds. ZSROCW		
Gmina Czernichów		
1	Berdecki Wiesław	Inspektor w UG Czernichów
2	Gędłek Maciej	Zastępca Wójta Gminy Czernichów
3	Jaros Robert	Przedstawiciel NGO
4	Kowalik Edyta	Inspektor w UG Czernichów
5	Machaczka Dorota	Inspektor w UG Czernichów
6	Pajor Ewa	Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej
7	Szczepaniak Marian	Inspektor w UG Czernichów
8	Zabagło Danuta	Przedstawiciel NGO
Gmina Mogilany		
9	Bularz Anna	Urząd Gminy Mogilany
10	Krobicki Marek	Bonifraterska Fundacja Dobroczytna
11	Młynarczyk Rafał	Radny Gminy Mogilany
12	Nazim Adam	LKS Gajowianka Gaj
13	Okarmus Wiesław	LKS Libertów
14	Piwowarczyk Radosław	UKS Victoria Gaj
15	Sikora Adam	OSP Konary
16	Strączek Martyna	Gminny Ośrodek Kultury w Mogilanach
17	Trepczyński Mieczysław	Camping Korona
18	Wnęk Renata	UG Mogilany, Ref. Geodezji Architektury Rolnictwa i Ochrony Środowiska

Gmina Liszki

19	Baster-Budziaszek Małgorzata	Kierownik GZEAS Liszki
20	Czekaj Jarosław	Przedsiębiorca
21	Czyżewska Marta	Doradca zawodowy, Pracownik Zespołu Szkół w Liszkach
22	Kaczor Zbigniew	Przewodniczący Rady Gminy Liszki
23	Kruk Stanisław	Sołtys wsi Budzyń
24	Krupa Łukasz	Pełnomocnik wójta ds. inwestycji i rozwoju UG Liszki
25	Lipowczan Paweł	Zastępca Wójta Gminy Liszki
26	Mastek Stanisław	Prezes Stowarzyszenia Liszki.tv
27	Miś Paweł	Wójt Gminy Liszki
28	Pyla Agnieszka	Pracownik UG Liszki
29	Stopa Jerzy	Prezes Zarządu Gminnego OSP w Gminie Liszki

Gmina Skawina

30	Bylica Antoni	Rada Miejska w Skawinie
31	Bysina Janusz	Dyrektor Centrum Kultury i Sportu w Skawinie
32	Gdula Roman	Spółeczna Grupa „Rowerowa Skawina”
33	Kraus Ewa	LGD „Blisko Krakowa”
34	Mlost Mateusz	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Zespół ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych
35	Mrowiec Adam	Prezes UKS "JEDYNKA"
36	Ożóg Tomasz	Z-ca Burmistrza Miasta i Gminy Skawina
37	Paciorek Kinga	LGD „Blisko Krakowa”
38	Przywara Piotr	Prezes Klubu Sportowego „OPTIMA”
39	Sroka Sławomir	Prezes Miejskiego Koła PTTK w Skawinie
40	Stawowy Tomasz	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Zespół ds. Promocji, Sportu i Współpracy
42	Styrylski Roman	Skarbnik Stowarzyszenia Wspierania Sportu i Rekreacji "SKIMKA"
43	Szatko Anna	Z-ca Dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej w Skawinie

44	Szczygłowska Joanna	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Wydział Rolnictwa i Ochrony Środowiska
45	Turkawska Magdalena	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Zespół ds. Promocji, Sportu i Współpracy
46	Wrzozczyk Daniel	LGD „Blisko Krakowa”
Gmina Świątniki Górne		
47	Hlebda Anna	Urząd Miasta i Gminy Świątniki Górne
48	Juszczak - Lisek Agnieszka	Kierownik Referatu Rozwoju Lokalnego
49	Kotarba Krystyna	Przedstawiciel NGO
50	Lis Patrycja	Podinspektor ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych UMiG Świątniki Górne
51	Luzar Marian	Przedstawiciel NGO
52	Pietrzyk Zbigniew	Przedstawiciel NGO i biznesu
53	Sólnica Tomasz	Urząd Miasta i Gminy Świątniki Górne
54	Tylek Dariusz	Urząd Miasta i Gminy Świątniki Górne
55	Szablowska Klaudia	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Świątnikach Górnych
Powiat krakowski		
56	Cywicki Jerzy	Dyrektor Wydziału Informatyki Starostwa Powiatowego w Krakowie
57	Golanko Mirosław	Starostwo Powiatowe w Krakowie
58	Krzyworzeka Józef	Starosta Krakowski
59	Niemiec Dorota	Dyrektor Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego
60	Pałka Wojciech	Wicestarosta
61	Pelc Krzysztof	Główny Specjalista do spraw Rozwoju i Funduszy Strukturalnych
62	Pycińska Lidia	Dyrektor Wydziału Edukacji
63	Wrzozczyk Arkadiusz	Członek Zarządu
64	Zięć Małgorzata	Dyrektor Biura Promocji i Współpracy

Źródło: opracowanie własne.

Szczegółowy zakres prac nad Strategią

Prace, związane z opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, obejmowały w szczególności następujące działania:

- 1) Przeprowadzenie analizy stanu rekreacji i turystyki oraz ochrony środowiska na całym obszarze funkcjonalnym - w układzie benchmarkingowym i dynamicznym, w oparciu o funkcjonującą ofertę rekreacyjno-turystyczną oraz parametry ochrony środowiska na terenie obszaru funkcjonalnego;
- 2) Przygotowanie i przeprowadzenie badania potrzeb i preferencji mieszkańców obszaru funkcjonalnego w zakresie oferty spędzania czasu wolnego i produktów turystycznych;
- 3) Przygotowanie i przeprowadzenie sondażowego badania potrzeb i preferencji mieszkańców aglomeracji krakowskiej w zakresie oferty spędzania czasu wolnego i produktów turystycznych na terenie obszaru funkcjonalnego;
- 4) Opracowanie raportu z wynikami badań i analiz oraz rekomendacjami dla Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego;
- 5) Przeprowadzenie analizy zasobów własnych i otoczenia (analiza SWOT) dla obszaru rekreacji, turystyki i środowiska naturalnego oraz określenie misji i wizji powiązania tych dziedzin na terenie obszaru funkcjonalnego;
- 6) Opracowanie planu operacyjnego Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego:
 - określenie priorytetów i celów Strategii,
 - identyfikacja działań i kierunków interwencji (kluczowych zadań i projektów) w ramach poszczególnych celów operacyjnych,
 - określenie ram logistycznych realizacji działań.
- 7) Określenie systemu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego, w tym określenie mierników realizacji celów oraz opracowanie podsystemów zarządzania, monitoringu i ewaluacji Strategii.
- 8) Konsultacje dokumentu ze środowiskiem samorządowym, pozarządowym i gospodarczym oraz opracowanie ostatecznej wersji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego po konsultacjach społecznych.

Wnioski z analizy diagnostycznej

Jednym elementem prac nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego (ze szczególnym uwzględnieniem Oferty Rekreacyjnej i Ochrony Środowiska) było opracowanie diagnozy stanu obszaru funkcjonalnego w zakresie oferty czasu wolnego i ochrony środowiska. Przeprowadzona została analiza statystyczna stanu rekreacji i turystyki oraz ochrony środowiska na całym obszarze funkcjonalnym - w układzie benchmarkingowym i dynamicznym, w oparciu o funkcjonującą ofertę rekreacyjno-turystyczną oraz parametry ochrony środowiska na terenie obszaru funkcjonalnego, a także badania społeczne, dotyczące potrzeb i preferencji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego i produktów turystycznych, z których jedno adresowane było do mieszkańców obszaru funkcjonalnego, a drugie (o charakterze sondażowym) do mieszkańców aglomeracji krakowskiej.

Poniżej przedstawiono główne wnioski z analizy diagnostycznej:

- W ostatnich latach obserwowany jest systematyczny i trwały rozwój sektora turystyki na terenie województwa małopolskiego. Liczba turystów korzystających z noclegów w Małopolsce rokrocznie wzrasta. W miesiącach wakacyjnych osiąga wielkość zbliżoną do 450 tys. osób miesięcznie (dla porównania w 2009 roku w szczyt sezonu liczba odwiedzających wynosiła 300 tys. osób). Cechą charakterystyczną ruchu turystycznego w Małopolsce jest sezonowość. Zdecydowane nasilenie przyjazdów do województwa małopolskiego obserwuje się w miesiącach letnich, od maja do października. W okresie wrzesień-kwiecień liczba odwiedzających jest niższa od ponad połowę.
- Przeciętnie ponad dwóch na trzech odwiedzających województwo małopolskie jako podstawowy cel destynacji uznaje Kraków. Wśród odwiedzających krajowych udział ten wynosi niespełna ponad 60%, natomiast w grupie turystów zagranicznych przekracza 90%. Taki stan rzeczy wskazuje potencjał dla rozwoju różnych form spędzania czasu wolnego dla turystów, którzy korzystając z noclegu w stolicy województwa, mogą być skłonni zagospodarować swój czas wolny na obszarach poza Krakowem.
- W kontekście potencjału turystycznego obszaru funkcjonalnego, ciekawie prezentują się deklarowane przez badanych cele podróży. W grupie zarówno turystów jak i gości zagranicznych na pierwszych trzech miejscach znajdują się: wypoczynek, zwiedzanie zabytków

i turystka aktywna, wydająca się być największym polem do zagospodarowania w kontekście budowania komercyjnej oferty czasu wolnego. Oferta z zakresu turystyki aktywnej może być komplementarna dla osób, których podstawowym celem jest wypoczynek i zwiedzanie zabytków, lecz przy okazji oczekują one możliwości spędzenia czasu wolnego w sposób aktywny.

- Wśród turystów zagranicznych coraz większą popularnością cieszą się organizowane formy aktywnego wypoczynku, takie jak wczasy rowerowe, weekendowe wycieczki rowerowe i piesze, czy też wyprawy przyrodnicze na obserwacje dzikich ptaków i zwierząt. Gminy obszaru funkcjonalnego posiadają wysoki potencjał przyrodniczy, który jak dotąd wykorzystywany jest w niewielkim stopniu.
- Dostępność bazy noclegowej na terenie obszaru funkcjonalnego jest względnie niewielka. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców na koniec 2013 r. znajdowały się tutaj 2 miejsca noclegowe, co jest wielkością o ponad połowę niższą od średniej dla powiatu krakowskiego (w całym województwie małopolskim wskaźnik gęstości bazy noclegowej jest wyższy ponad 11-krotnie).
- Wskaźniki infrastruktury gastronomicznej wskazują na dobrze rozwiniętą ofertę w tym zakresie. Liczba podmiotów w branżach zakwaterowanie i usługi gastronomiczne na 10 tys. mieszkańców obszaru funkcjonalnego wyniosła w 2013 roku ponad 25 podmiotów, tj. nieznacznie więcej od średniej dla powiatu krakowskiego (23 podmioty) i Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (22 podmioty). Średnia dla województwa małopolskiego wyniosła ponad 32 jednostki gospodarcze.
- Wykorzystanie potencjału noclegowego obszaru funkcjonalnego (85 noclegów na 1 miejsce noclegowe) jest wyższe od średniej dla KOM (71 noclegów) i nieznacznie niższe od średniej dla Małopolski (114 noclegów). W tym względzie wyróżnia się szczególnie gmina Liszki, odznaczająca się wskaźnikami wykorzystania infrastruktury noclegowej na poziomie wyższym od przeciętnej wojewódzkiej, co wskazywać może na potrzebę rozwoju infrastruktury noclegowej w gminie. W przypadku pozostałych jednostek bardziej prawdopodobny wydaje się rozwój turystyki jednodniowej, przy jednoczesnym wykorzystaniu rozwiniętej bazy noclegowej w Krakowie.
- Liczba klubów sportowych (4,6 na 10 tys. mieszkańców obszaru funkcjonalnego, 4,4 dla województwa małopolskiego), jak i liczba osób ćwiczących (323 na 10 tys. mieszkańców obszaru

funkcjonalnego, 307 dla Małopolski) wskazują na wysoki stopień wykorzystania istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej przez społeczność lokalną (jedyną gminą odstającą od tej prawidłowości jest Czernichów). Ważne jest przy tym, aby inwestycje infrastrukturalne stanowiły jednoczesną korzyść zarówno dla mieszkańców gmin, jak i odwiedzających obszar funkcjonalny.

- Obszar funkcjonalny jako całość charakteryzuje się bogatymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Względnie wysoki odsetek powierzchni chronionej poprzez parki krajobrazowe w gminach Czernichów oraz Liszki, wysoka liczba pomników przyrody w pozostałych gminach, a także występujące tereny zalesione we wszystkich gminach stanowią miejsca potencjalnego rozwoju oferty czasu wolnego. Głównym wyzwaniem w tym zakresie wydaje się być umiejętne i wspólne zróżnicowanie funkcji przyrodniczej, mieszkaniowej i gospodarczej terenów poszczególnych gmin.
- W ramach badania przeprowadzonego wśród mieszkańców obszaru funkcjonalnego, próbowano określić jaką ilość czasu wolnego oni dysponują. Najwięcej z nich (ok. 27%) deklaruowało, że dysponuje czasem wolnym od 6 do 12 godzin w tygodniu. Około 22% wskazywało, że dysponuje czasem wolnym od 4 do 5 godzin, a 16% od 1 do 3 godzin w tygodniu. Ponadto 15% ankietowanych odpowiedziało, że ma od 13 do 24 godzin czasu wolnego, a 11% powyżej 24 godzin.
- Zdecydowana większość mieszkańców obszaru funkcjonalnego (80%) spędza czas wolny z rodziną. Blisko połowa (44,3%) spędza czas wolny ze znajomymi, a 14% indywidualnie.
- Mieszkańcy obszaru funkcjonalnego wyraźnie najczęściej preferują aktywny wypoczynek (76% wskazań). Około 1/3 badanych stwierdziła, że najczęściej w czasie wolnym korzysta z oferty kulturalnej (np. kino, teatr, muzeum, koncert), a 16% rozrywkowej (np. festyn, piknik, klub, dyskoteka).
- Wśród form aktywnej rekreacji mieszkańcy obszaru funkcjonalnego zdecydowania najczęściej wybierają jazdę na rowerze (64%), spacer (57%) lub pływanie (40%). Dostyc często również biegają (22%). Nieco rzadziej uprawiają sporty zespołowe (14%), ćwiczą na powietrzu (13%), uprawiają sporty indywidualne (12%), nornic walking (11%) czy jeżdżą na rolkach (10%).
- Wśród form oferty kulturalnej mieszkańcy obszaru funkcjonalnego preferują kino (63%), wydarzenia kulturalne, np. koncert (45%), imprezy integracyjne, np. festyny, pikniki (33%) oraz teatr (31%). Co czwarty mieszkaniec uczestniczy w dniach gminy, a co piąty

korzysta z biblioteki. Mniej preferowane są wystawy, muzea i zajęcia realizowane przez ośrodki kultury (poniżej 15%).

- Mieszkańcy obszaru funkcjonalnego nieźle oceniają wydarzenia kulturalno- rozrywkowe organizowane w gminach, tj. pikniki, festyny, dni gminy (ocena powyżej 3,00 pkt. w skali 1-5). Wyraźnie gorzej oceniana jest oferta sportowo-rekreacyjna zarówno dla młodzieży, jak i dorosłych (2,4-2,6 pkt.). Natomiast zdecydowanie najgorzej mieszkańcy oceniają ofertę kulturalną (2 pkt.).
- Wśród miejsc spędzania czasu wolnego i rekreacji najlepiej oceniane przez mieszkańców są parki i tereny zielone (3,04 pkt.), obiekty sportowe i miejsca organizacji imprez masowych (po 2,8 pkt.). Nieco gorzej mieszkańcy oceniają place zabaw, imprezy kulturalne i masowe oraz sportowo-rekreacyjne (2,7-2,8 pkt.). Z kolei najgorzej oceniane są obiekty kulturalne, obiekty małej architektury turystycznej oraz ścieżki rowerowe (poniżej 2,5 pkt.).
- Największymi atrakcjami turystycznymi obszaru funkcjonalnego są zdaniem mieszkańców: duża ilość terenów zielonych i walory krajobrazowe, m.in. rezerwat przyrody Kajasówka (gm. Czernichów), las Bronaczowa (gm. Skawina), okolice Świątnik Górnych. Ponadto mieszkańcy wśród ważnych atrakcji turystycznych najczęściej wymieniają Zespół Dworski w Mogilanach, kąpielisko Kryspinów, Dolinki Podkrakowskie, Szlak Architektury Drewnianej oraz muzea (m.in. Muzeum Ślusarstwa w Świątnikach Górnych).
- Zdaniem mieszkańców na terenie obszaru funkcjonalnego w zakresie oferty czasu wolnego i rekreacyjnej najbardziej brakuje dobrze rozbudowanej sieci ścieżek rowerowych, basenu, kina oraz placów zabaw dla dzieci. Ponadto mieszkańcy wskazują na niewystarczającą ilość boisk sportowych, miejsc spotkań (restauracji, klubów, kawiarni), imprez rozrywkowo-plenerowych, dobrze zagospodarowanych parków miejskich, ścieżek spacerowych, miejsc rekreacji na powietrzu, np. siłowni.
- Zdaniem respondentów, ofertę czasu wolnego należy rozwijać z wykorzystaniem największych atrakcji rekreacyjno-turystycznych, tj. rezerwat przyrody Kajasówka, las Bronaczowa, Dolinki Podkrakowskie (dobre miejsca pod trasy wielofunkcyjne: spacerowe, rowerowe, biegowe). W kontekście wielokrotnie wskazywanej przez mieszkańców potrzeby rozbudowy ścieżek rowerowych warto ich zdaniem wykorzystać również tereny wzdłuż rzeki Skawinki w kierunku Radziszowa i wały wiślane w kierunku Tyńca. Ponadto park i dworek w Mogilanach powinien zdaniem mieszkańców być częściej wykorzystywany jako miejsce wydarzeń kulturalnych, a zaniedbane

parki miejskie i tereny zielone jako miejsca dla rozbudowy placów zabaw i tereny rekreacyjne.

- Oferta turystyczna obszaru funkcjonalnego powinna zdaniem mieszkańców opierać się przede wszystkim na turystyce rowerowej (77% wskazań). Ważnym kierunkiem rozwoju powinna być również turystyka poznawcza (40%) i turystyka piesza (38%). W dalszej kolejności powinna się rozwijać turystyka kulturowa (28%), agroturystyka (25%) i spa/wellnes (19%); natomiast w mniejszym zakresie turystyka biznesowa (11%) i turystyka pielgrzymkowa (5%).
- Kluczową inwestycją według mieszkańców, jaką należy podjąć na terenie obszaru funkcjonalnego w zakresie rozwijania oferty czasu wolnego i rekreacji, jest przede wszystkim rozbudowa ścieżek rowerowych (57% wskazań). Zdaniem mieszkańców ważna jest również budowa basenu (29%), budowa wielofunkcyjnych tras rekreacyjnych (26%) oraz małej architektury turystycznej (23%). Mieszkańcy zwracają uwagę także na potrzebę inwestycji w zakresie: szlaków turystycznych (16,5%), ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych (16%), siłowni na powietrzu (15%), miejsca spotkań dla grup, organizacji społecznych, mieszkańców oraz wielofunkcyjnych centrów rekreacji (po 14%).
- Kluczowym zagadnieniem w kontekście kształtowania oferty w zakresie rekreacji i czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” powinno być określenie zwyczajów i zachowań oraz preferencji odbiorców tej oferty. Warto pamiętać, że - z uwagi na położenie - obszar funkcjonalny stanowi potencjalne miejsce do spędzania czasu wolnego nie tylko przez mieszkańców gmin go tworzących ale i mieszkańców Krakowa, zwłaszcza dzielnic południowych.
- Mieszkańcy południowych dzielnic Krakowa, którzy wzięli udział w badaniu sondażowym, zrealizowanych na potrzeby opracowania niniejszej Strategii, w zdecydowanej większości nigdy nie byli na terenach gmin tworzących obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” – zakres takich wskazań wahał się od 62% w przypadku Skawiny aż do niemal 82% w odniesieniu do Świątnik Górnych.
- Powody, dla których respondenci odwiedzili gminy obszaru funkcjonalnego, dotyczyły głównie walorów przyrodniczych oraz miejsc związanych w historią i kulturą regionu.
- Respondenci deklarowali, że dysponują średnio około 11-godzinami czasu wolnego tygodniowo, głównie w soboty i niedziele (osoby samotne i z dorosłymi dziećmi) oraz w święta (rodziny z małymi dziećmi). Spędzają go głównie spotykając się z rodziną i przyjaciółmi,

ewentualnie oglądając telewizję lub „leniuchując”. Około 15% osób zadeklarowało wyjazdy na wycieczki za miasto oraz uprawianie sportu i spacerowanie.

- Preferowane przez mieszkańców Krakowa formy aktywnej rekreacji to przede wszystkim spacer (24% wskazań), bieganie (ok. 14%) i jazda na rowerze (nieco ponad 11%). Natomiast najrzadziej deklarowane formy to nordic walking, jazda konna, a także różnego rodzaju sporty indywidualne. Prawie 14% respondentów nie deklaruje żadnej aktywności fizycznej.
- Osoby najstarsze (emeryci) wybierają Kraków jako miejsce odpoczynku częściej niż tereny poza nim. Natomiast ankietowani z pozostałych grup wieku, aby aktywnie wypocząć, stosunkowo często wyjeżdżają za miasto. Ci seniorzy, którzy odpoczywają poza Krakowem, najczęściej korzystają z autobusów lub busów jako środków transportu.
- Respondenci planują swój wolny czas przede wszystkim w oparciu o informacje na stronach internetowych (ludzie młodzi), a także przekazywane przez znajomych oraz zamieszczone w prasie (głównie seniorzy).
- Zdaniem badanych, w celu poprawy skomunikowania południowych osiedli Krakowa z obszarem funkcjonalnym należy przede wszystkim zwiększyć częstotliwość kursowania autobusów i busów (46% wskazań), utworzyć większą liczbę miejsc przeznaczonych do parkowania, zlokalizowanych w pobliżu lokalnych atrakcji, a także (w większym stopniu) umożliwić przewóz rowerów na zewnątrz autobusów.
- Analiza deklaracji respondentów wskazuje, że formy turystyki, które mogłyby zainteresować mieszkańców Krakowa, obejmują głównie turystykę rowerową (ok. 25% odpowiedzi) oraz pieszą (19%). Znaczną ilość wskazań otrzymała również turystyka związana z historią i kulturą regionu oraz usługi typu „spa and wellness”.
- Respondenci zadeklarowali zainteresowanie produktami oferowanymi przez lokalnych wytwórców (gdyby na terenie obszaru funkcjonalnego pojawiała się taka możliwość), wymieniając np.: zakupy w lokalnych sklepach z produktami prosto od rolnika lub zakup produktów bezpośrednio z gospodarstwa rolnego.
- Respondenci w zdecydowanej większości chcieliby być informowani o wydarzeniach i imprezach kulturalnych, które odbywają się na terenie obszaru funkcjonalnego, głównie za pomocą stron internetowych i portali społecznościowych, a także poczty elektronicznej.

- Wyniki przeprowadzonego badania pokazują, że beneficjentem oferty czasu wolnego powinni być zarówno mieszkańcy obszaru funkcjonalnego, jak i turyści z Krakowa i okolic, a nawet turyści odwiedzający Kraków. Projektując działania strategiczne, należy mieć na uwadze w szczególności potrzeby tych grup odbiorców.
- Mieszkańcy obszaru funkcjonalnego preferują aktywny, głównie weekendowy wypoczynek w gronie rodziny. Najczęściej jest to jazda na rowerze, spacery lub pływanie. Wobec tego preferują przede wszystkim rozbudowę infrastruktury ścieżek rowerowych, tras wielofunkcyjnych (spacerowych, biegowych) oraz budowę basenu.
- Mieszkańcy południowych dzielnic Krakowa spędzają czas wolny głównie na spotkaniach z rodziną i znajomymi. Interesuje ich również aktywny wypoczynek (uprawianie sportu, wycieczki za miasto), Deklarują, że swój czas wolny chętnie spędziliby na terenie obszaru funkcjonalnego, jeśli dotarłaby do nich atrakcyjna informacja zachęcająca ich do tego. Preferowane przez Krakowian formy aktywnej rekreacji poza miastem to przede wszystkim spacery, bieganie i jazda na rowerze.
- W kontekście powyższych, najbardziej oczekiwanym kierunkiem rozwoju w zakresie oferty czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego powinna być rozbudowa infrastruktury rowerowej i rozwijanie turystyki rowerowej, wykorzystującej lokalne walory przyrodniczo-kulturowe. Przedsięwzięciom inwestycyjnym powinny towarzyszyć działania ukierunkowane na rozwój atrakcyjnej i różnorodnej oferty.
- Aby tego rodzaju oferta mogła być rozwijana niezbędne jest określenie na etapie formułowania zapisów strategicznych trzech podstawowych elementów: produktu (oferty), informacji o produkcie i zakresu koordynacji działań rozwojowych. Tym samym nie wystarczającym jest określenie samego produktu, ale równie ważne jest zaprojektowanie odpowiednich działań informacyjno-promocyjnych i koordynacyjnych, aby taki produkt wypromować. Potrzebę taką widać obecnie, zwłaszcza w kontekście braku wystarczającej informacji dotyczącej walorów obszaru funkcjonalnego kierowanej do turystów, na co zwracają uwagę ankietowani mieszkańcy południowych dzielnic Krakowa.

Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (*strenghts*), słabe strony (*weaknesses*), szanse (*opportunities*) i zagrożenia (*threats*).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony, atuty

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony, słabości

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje, szanse

T -> THREATS, czyli zagrożenia, bariery rozwoju

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na **wewnętrzne**, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki **zewnętrzne** – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki **pozytywne**, czyli atuty i szanse, oraz czynniki **negatywne**, czyli słabe strony i zagrożenia.

W ramach prac warsztatowych z udziałem Konwentu strategicznego przeprowadzono analizę SWOT dla obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w zakresie rekreacji i turystyki oraz ochrony środowiska. Następnie zdefiniowane czynniki poddano końcowej weryfikacji oraz rangowaniu (dokonanie oceny wpływu poszczególnych czynników analizy na rozwój obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” do 2020 roku).

Rangowanie analizy SWOT odbywało się poprzez dokonanie oceny każdego czynnika analizy w kontekście jego wpływu na strategiczny rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa". Ocena dokonywana była w skali 0-3, gdzie:

PRZY ATUTACH I SZANSACH

0 pkt. – oznacza, że dany czynnik, pomimo tego, iż istnieje, nie ma żadnego wpływu (lub nie będzie mieć) na rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

1 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma bardzo słaby wpływ na rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

2 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma duży wpływ na rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

3 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma bardzo duży, kluczowy/strategiczny wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego "Blisko Krakowa".

W powyższych przypadkach mowa o pozytywnym wpływie, tzn. że każdy z czynników wymienionych w kategoriach ATUTY I SZANSE pomaga w rozwoju strategicznym obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa", albo wręcz może lub powinien być wykorzystany w realizacji jakichkolwiek działań na rzecz jego rozwoju.

PRZY SŁABOŚCIACH I ZAGROŻENIACH

0 pkt. – oznacza, że dany czynnik, pomimo tego, iż istnieje, nie ma żadnego wpływu (lub nie będzie mieć) uniemożliwiającego rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

1 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma bardzo słaby wpływ hamujący rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

2 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma duży wpływ hamujący rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa";

3 pkt. – oznacza, że dany czynnik ma bardzo duże, kluczowe/strategiczne znaczenie przeszkadzające, utrudniające, hamujące rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa".

W przypadku SŁABOŚCI I ZAGROŻEŃ wpływ każdego czynnika na strategiczny rozwój obszaru funkcjonalnego ma charakter negatywny, co oznacza, że każdy z ocenianych czynników w tych kategoriach może przeszkodzić lub zahamować rozwój obszaru funkcjonalnego "Blisko Krakowa".

Tabela 2 Wyniki zrangowanej analizy SWOT dla obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w zakresie rekreacji i turystyki oraz ochrony środowiska.

ATUTY	SŁABOŚCI
Czynniki, mające kluczowy wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (2,26 – 3 pkt.)	
Położenie w bezpośredniej bliskości Krakowa;	Niewystarczająca infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa (ławki, kosze, miejsca biwakowe, miejsca wypoczynku, stojaki rowerowe, mała gastronomia, itp.);
Bliskość strategicznych szlaków transportowych (port lotniczy Kraków-Balice, autostrada A4, kolej);	Słabo rozwinięta sieć szlaków pieszych i tras rowerowych, brak ich zintegrowania;
Bogate walory przyrodniczo-kulturowe, obszary chronionego krajobrazu, kompleksy leśne, liczne pomniki przyrody, ścieżka geologiczna i ornitologiczna;	Brak spójnej oferty turystycznej gmin tworzących obszar funkcjonalny;
Markowe produkty lokalne, np. kiełbasa Lisiecka - produkt o chronionym oznaczeniu geograficznym w Unii Europejskiej;	Brak jednolitego i skutecznego systemu promocji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego, zarówno wewnątrz obszaru funkcjonalnego (mieszkańcy), jak i na zewnątrz (turyści, goście);
Czynniki, mające duży wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (1,51 – 2,25 pkt.)	
Udane inicjatywy w zakresie włączania zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w obieg społeczny i gospodarczy, np. rozpoznawalne w skali ponadlokalnej kąpielisko Kryspinów wraz z ofertą rekreacyjno-sportową i rozrywkową;	Niski stopień skomunikowania wewnętrznego na obszarze funkcjonalnym, słaba sieć komunikacyjnych połączeń międzygminnych;
Niematerialne dziedzictwo kulturowe – kultywowanie tradycji, folklor, twórczość ludowa, rzemiosło;	Brak spójnego kalendarza imprez odbywających się na terenie obszaru funkcjonalnego (brak koordynacji pomiędzy gminami);
Działalność i inicjatywy Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”;	Niski stopień kapitału społecznego mieszkańców - niski stopień świadomości współpracy wśród

	mieszkańców gmin tworzących obszar funkcjonalny;
Dobrze rozwinięta infrastruktura rekreacyjna i sportowa;	Zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych;
Oferta czasu wolnego, realizowana przez instytucje kultury i sportu oraz organizacje pozarządowe;	Brak nowoczesnej infrastruktury basenów odkrytych na terenie obszaru funkcjonalnego;
Coroczne imprezy o charakterze ponadlokalnym, np. otwarcie sezonu motocyklowego, Międzynarodowy Bieg Skawiński, złoty samochodów terenowych (off-road);	Ograniczone możliwości zwiedzania niektórych obiektów zabytkowych (niekorzystne godziny zwiedzania, obiekty zamknięte);
Zróznicowanie krajobrazowe i kulturowe gmin tworzących obszar funkcjonalny;	Przeważająca liczba przestarzałych systemów ogrzewania w domach jednorodzinnych, niespełniających podstawowych kryteriów emisji zanieczyszczeń;
Materialne dziedzictwo kulturowe, w tym m.in. obiekty należące do Szlaku Architektury Drewnianej;	Niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (wypalanie traw, wycinanie drzew, ingerencja w krajobraz, itp.);
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności młodych pokoleń;	Brak wielofunkcyjnych boisk sportowych (całosezonowych);
Dobrze funkcjonujący system gospodarki odpadami na terenie obszaru funkcjonalnego;	Brak zaplecza wokół boisk sportowych;
Stadniny koni z ofertą rekreacyjno-sportową;	Niski poziom skanalizowania całego obszaru funkcjonalnego, nieszczelne, przestarzałe szamba na ternach nieskanalizowanych.
Aktywność klubów sportowych i duża liczba uczestników prowadzonych przez nie zajęć;	
Wysoki stopień zwodociągowania obszaru funkcjonalnego.	

SZANSE	ZAGROŻENIA
Czynniki, mające kluczowy wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (2,26 – 3 pkt.)	
Moda na aktywne spędzanie wolnego czasu (jazda na rowerze, spacerowanie, bieganie, pływanie);	Brak poczucia bezpieczeństwa na drogach, zniechęcający do jazdy rowerem (szczególnie w przypadku podróży rodzinnych z udziałem dzieci);
Rosnący popyt na turystykę w Małopolsce;	Wisła jako naturalna granica, dzieląca obszar funkcjonalny na dwie części (brak bezpośredniej dogodnej komunikacji, np. mostu na Wiśle, łączącego obie części obszaru funkcjonalnego);
Dostępne zewnętrzne środki finansowe na ochronę środowiska naturalnego oraz kreowanie oferty czasu wolnego (w tym na rozwój infrastruktury);	Wysokie koszty budowy i utrzymania tras rowerowych przy jednoczesnym braku wystarczających środków finansowych na inwestycje w tym zakresie;
Rozwój transportu publicznego w ramach metropolii krakowskiej;	Zanieczyszczenie powietrza (stałe rosnąca liczba samochodów, rozwój przemysłu, słaba jakość niektórych gatunków węgla importowanego, itp.);
Migracje mieszkańców Krakowa na obszar metropolii, w tym do gmin obszaru funkcjonalnego;	
Wisła jako element turystyki wodnej – szlaki wodne w kierunku Oświęcimia i Krakowa, bioróżnorodność, walory starorzeczy, korytarz ekologiczny, miejsca obserwacji przyrody;	
Dogodna lokalizacja względem sąsiednich atrakcji turystycznych i kulturowych (m.in. Wadowice, Kraków, Wieliczka, Zakopane, itp.) - zasób potencjalnych klientów oferty czasu wolnego, możliwość kreowania i promocji wspólnej oferty;	
Nowe technologie komunikacyjne i lepsze narzędzia docierania do potencjalnych odbiorców oferty;	

Czynniki, mające duży wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (1,51 – 2,25 pkt.)	
Funkcjonująca wśród mieszkańców Krakowa opinia o czystszej powietrzu na terenie gmin obszaru funkcjonalnego;	Konkurencyjna oferta spędzania czasu wolnego, dostępna w Krakowie;
Struktura gospodarcza gmin (szczególnie wiejskich) korzystna dla rozwoju bazy turystycznej (np. turystyka 1-dniowa, weekendowa);	Wysoki koszt budowy i utrzymania infrastruktury technicznej (sieciowej);
Szlak wodny Wisły jako element systemu transportowego;	Niskie dochody (status ekonomiczny) dużej części społeczeństwa, ograniczające możliwości korzystania z oferty czasu wolnego;
Rozwój technologii energoefektywnych;	Dylemat między zagospodarowaniem przestrzeni na cele rekreacyjne a mieszkaniowe.
Zdolność części nowych mieszkańców do integrowania się i wnoszenia nowych pomysłów, idei, tradycji itp.	Brak standardów dla budowy infrastruktury rowerowej;
Organizacja Światowych Dni Młodzieży w 2016 roku w Krakowie;	Wysoki poziom hałasu na niektórych terenach obszaru funkcjonalnego;
Wzrastające zainteresowanie mieszkańców wdrażaniem technologii opartych na alternatywnych źródłach energii.	Restrykcyjne przepisy w zakresie ochrony przyrody (bariera dla inwestycji);
	Dynamiczny rozwój terenów zurbanizowanych, potęgający problem suszy, a także podtopień po intensywnych opadach deszczu;
	Znaczne zaniechania w zakresie podziału kompetencji służb gospodarujących ciekami wodnymi – brak współpracy i przejrzystości działań;
Czynniki, mające słaby wpływ na rozwój Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (0,76 – 1,50 pkt.)	
	Występowanie obszarów osuwiskowych i zalewowych;

Wyzwania rozwojowe

Jednym z głównych wyzwań stojących przed Partnerstwem „Blisko Krakowa” jest potrzeba wdrożenia mechanizmów efektywnej współpracy pomiędzy różnorodnymi kooperantami - na rzecz wykreowania atrakcyjnej i różnorodnej oferty spędzania czasu wolnego, która będzie wykorzystywać endogeniczne potencjały obszaru funkcjonalnego, wynikające z aspektów przyrodniczych i kulturowych, przy jednoczesnej dbałości o zachowanie tego niepowtarzalnego dziedzictwa. Oferta ta, poprzez włączanie w obieg społeczno-gospodarczy zasobów kulturowych i przyrodniczych, ma szansę wzmocnić rolę przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego.

Identyfikacji poszczególnych wyzwań rozwojowych obszaru funkcjonalnego (które w dalszej kolejności posłużyły do zaprojektowania obszarów strategicznych w Strategii) dokonano w oparciu o kilka niezależnych od siebie źródeł informacji:

- wnioski ze statystycznej analizy społeczno-gospodarczej i prognozy rozwojowej obszaru funkcjonalnego,
- analiza SWOT obszaru funkcjonalnego w zakresie oferty czasu wolnego i ochrony środowiska oraz wyniki jej rangowania, przeprowadzonego przez członków Konwentu Strategicznego,
- opinie i oczekiwania mieszkańców obszaru funkcjonalnego, zidentyfikowane na bazie wyników badania ankietowego;
- opinie i oczekiwania mieszkańców południowych dzielnic miasta Krakowa, zidentyfikowane na bazie wyników sondażowego badania ankietowego;
- wyniki dyskusji nad wyzwaniami rozwojowymi dla obszaru funkcjonalnego oraz elementami wizji rozwojowej do 2020 roku, przeprowadzonej z członkami Konwentu Strategicznego podczas warsztatów strategicznych.

W wyniku zestawienia i porównania poszczególnych czynników pochodzących z ww. źródeł informacji, a także w wyniku dbałości o trwałość i efektywność Partnerstwa, zidentyfikowano następujące wyzwania dla obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”:

- **Zwiększenie stopnia współpracy różnych środowisk w skali całego obszaru funkcjonalnego w zakresie budowy strategii i oferty czasu wolnego oraz ochrony środowiska**

Bogate walory przyrodnicze i kulturowe, obszary chronionego krajobrazu, kompleksy leśne, liczne pomniki przyrody, produkty lokalne, dostępna

oferta spędzania czasu wolnego stanowią znaczny potencjał rozwojowy obszaru funkcjonalnego, szczególnie w zakresie rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych. Analiza potencjału w zakresie oferty czasu wolnego wskazuje jednak na istotne braki dotyczące umiejętności wspólnego zarządzania, gospodarowania dostępnym zasobem i włączania go w obieg społeczno-gospodarczy.

Szczególnie istotne - z punktu widzenia skuteczności wdrażania zapisów Strategii - jest budowanie i umacnianie partnerstwa oraz integracja działań w zakresie oferty czasu wolnego wszystkich podmiotów zaangażowanych w jej kształtowanie. Dotyczy to przede wszystkim gmin tworzących obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”, powiatu krakowskiego oraz partnerów społecznych i gospodarczych, a także instytucji publicznych i innych interesariuszy. Potrzeba wzmocnienia współpracy pozostaje w interesie wszystkich współtworzących Partnerstwo, gdyż tylko wspólne wykreowanie i promocja komplementarnej oferty czasu wolnego wszystkich partnerów oraz w stosunku do Krakowa może przynieść wymierne korzyści społeczne i ekonomiczne. Wydaje się, że naturalnym liderem tej współpracy powinna być Lokalna Grupa działania „Blisko Krakowa”, która - jako rodzaj partnerstwa terytorialnego - zrzesza samorządy lokalne, przedstawicieli lokalnych organizacji z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców obszaru. Wykorzystanie jej doświadczeń, kompetencji, zasobów, wypracowanego przez lata dorobku, w tym marki „Skarby Blisko Krakowa”, stanowić może o finalnym sukcesie i przewadze konkurencyjnej obszaru funkcjonalnego.

Niemniej ważnym przedmiotem współpracy winna być ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Nie sposób bowiem traktować tych dwóch tematów rozłącznie. Definiując możliwości rozwojowe obszaru funkcjonalnego trzeba mieć na uwadze wzajemne przenikanie i współoddziaływanie wszystkich sfer problemowych. Dokonuje się ono nie tylko na płaszczyźnie funkcjonalnej, lecz także przestrzennej. Jest to podstawowe uzasadnienie dla celowości wspólnego przewycięzania problemów i wykorzystywania szans rozwojowych. Wzajemne działania, dzięki efektowi synergii, będą bardziej skuteczne niż interwencja pojedynczych partnerów. Nie chodzi tu jedynie o efektywność ekonomiczną, ale równie ważna jest użyteczność i adekwatność rozwiązań, która wzrośnie dzięki wymianie doświadczeń, dotychczasowych dobrych praktyk i wspólnej strategii postępowania. Fundamentalne znaczenie ma również trwałość podjętej interwencji. Wbudowanie polityki publicznej w szeroki mechanizm partnerski (np. przy wykorzystaniu Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”) automatycznie ogranicza zależność podejmowanych działań m.in. od cyklu wyborczego. Tak zbudowana jedność będzie postrzegana na

zewnątrz jako wyraz determinacji w działaniach mających zaowocować pożądanymi zmianami. Partnerstwo, rozumiane jako strategia postępowania w zakresie budowy strategii i oferty czasu wolnego oraz ochrony środowiska, będzie miało kluczowe znaczenie dla rozwoju również w związku z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych. Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2014-2020 wymagają bowiem skoordynowania działań oraz zacieśnienia współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorców, turystów i innych klientów. Zwiększenie stopnia współpracy różnych środowisk w skali całego obszaru funkcjonalnego to jednak nade wszystko wymierna korzyść rozumiana jako budowanie podstaw dla trwałości rozwoju po 2020 roku.

- **Generowanie dochodów z obsługi ruchu turystycznego – rozwój oferty czasu wolnego, bazującej na zasobach dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru funkcjonalnego**

Oryginalność walorów obszaru funkcjonalnego nie gwarantuje samoistnego rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. Przewagę obszaru funkcjonalnego stanowią m.in. bliskość strategicznych szlaków transportowych (port lotniczy Kraków-Balice, autostrada A4, kolej) i położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Krakowa, dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe, wskaźniki infrastruktury gastronomicznej, wykorzystanie potencjału noclegowego obszaru funkcjonalnego, duża liczba klubów sportowych, jak i liczba osób ćwiczących, zgoda społeczna, że oferta spędzania czasu wolnego powinna stanowić jeden z priorytetów rozwojowych obszaru funkcjonalnego w perspektywie najbliższych lat. Słabością pozostaje jednak niewystarczająca infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa, niskie nasycenie obszaru obiektami noclegowymi (mimo korzystnych wskaźników jej wykorzystania), relatywnie niska intensywność ruchu turystycznego (powodowana w dużej mierze brakiem wiedzy potencjalnych klientów o atrakcjach, jak i brakami w infrastrukturze), słabo rozwinięta sieć szlaków pieszych i tras rowerowych, brak ich zintegrowania, brak spójnej i kompleksowej oferty, a także brak jednolitego i skutecznego systemu promocji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego, zarówno wewnątrz obszaru funkcjonalnego (mieszkańcy), jak i na zewnątrz (turyści, goście).

Walory obszaru funkcjonalnego w konkurencji z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami turystycznymi (Kraków, Kalwaria Zebrzydowska, Oświęcim, Wadowice, Bochnia, Wieliczka, Zakopane, itp.)

są mniej znane i słabo wykorzystywane w procesach rozwoju. Zwiększenie roli przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego zależało będzie od przedsięwzięć inwestycyjnych, ukierunkowanych na rozwój infrastruktury, jak również działań zorientowanych na wykreowanie atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty oraz budowanie marki obszaru funkcjonalnego jako atrakcyjnego miejsca spędzania czasu wolnego. Wśród priorytetów wymienić należy:

- rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i wypoczynkowej na terenie obszaru funkcjonalnego (ławki, kosze, miejsca biwakowe, grillowe, wypoczynku, wypożyczalnie sprzętów, siłownie napowietrzne, place zabaw, stojaki rowerowe, mała gastronomia, itp.) – w połączeniu z terenami sąsiednimi oraz z planami innych instytucji i podmiotów w tym zakresie;
- rozwój oferty szlaków turystycznych, m.in. pieszych, rowerowych, wielofunkcyjnych oraz ścieżek edukacyjnych, kulturowych, poznawczych - inwentaryzacja, modernizacja, nowe wytyczenie szlaków i ścieżek, połączenie w spójną sieć wewnątrz obszaru funkcjonalnego, integracja z największymi atrakcyjnymi, skojarzenie ze szlakami na obszarach sąsiadujących, odpowiednie oznakowanie, bieżące utrzymywanie, budowanie oferty, promocja, współpraca z innymi podmiotami;
- rozwój połączeń komunikacyjnych dla podniesienia atrakcyjności turystycznej oraz zwiększenia mobilności turystów, gości i mieszkańców - m.in. zwiększenie skomunikowania wewnętrznego na obszarze funkcjonalnym, zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej (integracja z Krakowem i z otoczeniem), rozwój transportu zbiorowego w różnych formach, współpraca z przewoźnikami obsługującymi sąsiednie atrakcje turystyczne;
- stworzenie komplementarnej oferty czasu wolnego wszystkich partnerów oraz w stosunku do Krakowa - m.in. identyfikacja dostępnych obecnie atrakcji, stworzenie spójnej i kompleksowej oferty, odpowiadającej na potrzeby i oczekiwania różnych grup odbiorców, stworzenie turystycznych pakietów tematycznych, kojarzenie elementów oferty, m.in. poprzez zorganizowanie „systemu transportu turystycznego” (np. bryczki, rowery, mała lokomotywa, itp.), skuteczna promocja i wdrożenie systemu korzyści dla klientów wspólnej oferty, w tym preferencje cenowe dla mieszkańców;
- kreowanie i wykorzystywanie produktów lokalnych, w szczególności w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe na terenie obszaru funkcjonalnego;

- wykorzystanie dorobku wypracowanego przez Lokalną Grupę Działania „Blisko Krakowa”, w szczególności marki „Skarby Blisko Krakowa”;
- zwiększenie rozpoznawalności obszaru funkcjonalnego jako atrakcyjnej przestrzeni spędzania czasu wolnego – promocja walorów i oferty obszaru zarówno wśród jego mieszkańców (wzmacnianie spójności i integralności społecznej obszaru funkcjonalnego), jak i klientów zewnętrznych (marketing terytorialny ukierunkowany na interesariuszy zewnętrznych - mieszkańcy aglomeracji krakowskiej, turyści i odwiedzający);
- współpraca z sąsiednimi atrakcjami turystycznymi i kulturowymi (Kraków, Kalwaria Zebrzydowska, Oświęcim, Wadowice, Bochnia, Wieliczka, Zakopane, itp.).

Niemniej ważnym dla rozwoju oferty czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego jest wzmocnienie działań w zakresie komplementarnej poprawy jakości środowiska.

Powyższe działania powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania obszarem funkcjonalnym wśród potencjalnych odwiedzających (mieszkańcy aglomeracji krakowskiej, turyści kwalifikowani – zainteresowani oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi, itp.), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku. Ten zaś ma szansę stanowić podstawowe uzasadnienie dla podejmowania różnych działalności gospodarczych, zorientowanych na ponadlokalnych nabywców, w tym świadczących usługi rynkowe w ramach przemysłów czasu wolnego.

Wszelka podejmowana aktywność winna być oparta o partnerskie współdziałanie, zarówno międzysamorządowe, jak i międzysektorowe i międzyorganizacyjne. Potrzebna jest koordynacja spraw związanych z rozwojem i promocją oferty czasu wolnego obszaru funkcjonalnego. Szczególną rolę w tym zakresie przypisuje się Lokalnej Grupie działania „Blisko Krakowa”.

- **Dbałość o dziedzictwo, poprawa parametrów środowiska naturalnego – dla rozwoju oferty czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego**

Wykorzystanie naturalnych przewag konkurencyjnych obszaru funkcjonalnego jest w olbrzymim stopniu uzależnione od stopnia zachowania dziedzictwa przyrodniczego i skuteczności działań chroniących środowisko naturalne. Największe braki zdiagnozowano na płaszczyźnie gospodarki wodno-ściekowej. Problemem jest niski poziom skanalizowania całego obszaru funkcjonalnego oraz nieszczelne i przestarzałe szamba na

ternach nieskanalizowanych. Choć odsetek osób podłączanych do instalacji kanalizacyjnej rokrocznie systematycznie wzrasta, wciąż istnieją olbrzymie potrzeby inwestycyjne w tym zakresie. Podobnie kształtują się wskaźniki dotyczące odsetka mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, który odbiega od średniej wojewódzkiej. Jednocześnie na terenie obszaru funkcjonalnego występuje znaczne zróżnicowanie wewnętrzne w tym zakresie. Wysokość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na terenie obszaru funkcjonalnego w ostatnich latach była przeciętnie niższa niż średnia w Małopolsce i na obszarze KOM. Ponadto, na terenie obszaru funkcjonalnego zdiagnozowano znaczną liczbę przestarzałych systemów ogrzewania w domach jednorodzinnych, niespełniających podstawowych kryteriów emisji zanieczyszczeń. Wysoki poziom pyłów przekłada się z kolei na niską jakość powietrza. Dodatkowe zanieczyszczenia emitowane są przez ruch samochodowy o dużym natężeniu. Trzeba przypomnieć, że obszar funkcjonalny jest częścią aglomeracji krakowskiej, uznawanej za teren o jednych z najgorszych wskaźników czystości powietrza w Europie (położenie w niecce ograniczającej przewietrzanie, napływ zanieczyszczeń z terenów śląska przy przewadze wiatrów zachodnich, zanieczyszczenia generowane przez ruch komunikacyjny oraz duży odsetek indywidualnych źródeł grzewczych o dużej szkodliwości dla środowiska – niska emisja). Wciąż obecnym problemem jest także niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (wypalanie traw, wycinanie drzew, ingerencja w krajobraz, itp.), mimo iż w ostatnich latach obserwuje się poprawę sytuacji w tym zakresie.

Zaniedbania w wymienionych obszarach istotnie obniżają atrakcyjność rekreacyjno-turystyczną, bazującą na walorach środowiskowych. Wyzwaniem stojącym przed obszarem funkcjonalnym jest zatem ochrona i zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, warunkująca rozwój oferty czasu wolnego. Konieczne są interwencje w zakresie zwiększania zasobów infrastruktury zapobiegającej przedostawaniu się zanieczyszczeń do środowiska, edukacja ekologiczna mieszkańców, kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości w zakresie zasad zrównoważonego rozwoju, wprowadzanie nowych technologii i większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Działania te służą nie tylko poprawie parametrów ochrony środowiska, ale są również elementem wysokiej jakościowo oferty usług publicznych. Potwierdzają to również opinie mieszkańców, którzy uznali dbałość o środowisko naturalne za jedno z zasadniczych wyzwań obszaru funkcjonalnego do 2020 roku.

Strategia postępowania winna opierać się o zasady rozwoju zrównoważonego, którego fundamentalnym założeniem jest integracja działań w zakresie wzrostu gospodarczego (bazującego – w przypadku obszaru funkcjonalnego - na zwiększeniu udziału przemysłów czasu wolnego w jego gospodarce), ochrony zasobów naturalnych i środowiska, oraz rozwoju społecznego. Procesy rozwoju muszą uwzględniać koordynację polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej. Taka wizja rozwoju uwzględnia zarówno oczekiwania i potrzeby społeczno-gospodarcze gmin i mieszkańców, jak i świat zwierząt i roślin, ekosystemy, zasoby naturalne (wodę, powietrze, surowce energetyczne). Ponadto, interwencja i regulacje w zakresie gospodarki wodnej są niezwykle istotne także ze względu na przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i osuwiskowym.

Opisana problematyka jest wspólna dla całego obszaru funkcjonalnego, choć charakteryzuje się różnym natężeniem (najlepiej sytuacja wygląda w miastach). Istotne jest, aby decyzje i regulacje w zakresie ochrony środowiska, ze względu na ich skuteczność, podejmowane i respektowane były na całym obszarze, stanowiącym swoisty ekosystem. Ponadto, większość inwestycji z zakresu ochrony środowiska - ze względów ekonomicznych - winna być realizowana w partnerstwie kilku jednostek (problem dotyczy szerszego grona odbiorców, wykraczających ponad grupę mieszkańców jednej gminy). Podobna sytuacja dotyczy inwestycji w ramach oferty czasu wolnego, o czym dodatkowo świadczy sposób konsumpcji produktów turystycznych, nieprzypisany do granic administracyjnych. Z powyższych względów wspólne i holistyczne programowanie polityki turystycznej i środowiskowej jest zasadne.

Wizja i misja rozwoju

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w perspektywie 2020 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą wszyscy zaangażowani partnerzy, tj. władze samorządowe gmin i powiatu krakowskiego, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza cała wspólnota obszaru funkcjonalnego. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA

W 2020 roku obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” w pełni korzysta ze swojego położenia, wysokiej dostępności komunikacyjnej oraz walorów środowiskowych i kulturowych.

Oferta spędzania czasu wolnego i markowe produkty turystyczne, oparte o walory kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe, sprawiają, że obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” jest postrzegany jako wysoce konkurencyjny i atrakcyjny – zarówno z perspektywy mieszkańców, jak i osób odwiedzających.

Walory kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe są czynnie chronione i waloryzowane.

Dzięki pełnemu wykorzystaniu potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, znacząco zwiększył się udział przemysłów czasu wolnego w gospodarczym rozwoju obszaru funkcjonalnego. Walory kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe stanowią ważne czynniki rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreując dochody w sferze usług i produkcji oraz generując dodatkowe zatrudnienie.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Misja określa nadrzędny cel rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Zgodnie z misją, władze samorządowe gmin i powiatu krakowskiego, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy deklarują współpracę na rzecz efektywnego wykorzystania potencjałów rozwojowych obszaru funkcjonalnego.

MISJA

Współpraca na rzecz wysokiej atrakcyjności obszaru funkcjonalnego w obszarze przemysłów czasu wolnego - dzięki wykorzystaniu walorów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego. Zwiększenie roli przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego.

Matryca operacyjna

Z przyjętej wizji i misji rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w zakresie rozwoju oferty czasu wolnego i ochrony środowiska wynika cel strategiczny, który został określony w następujący sposób:

Atrakcyjna i różnorodna oferta spędzania czasu wolnego, włączająca w obieg społeczno-gospodarczy zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wzmacniająca rolę przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego.

W nawiązaniu do tak zdefiniowanego celu głównego (strategicznego) wyodrębniono 3 cele operacyjne, wskazujące na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji, misji i obranych priorytetów rozwoju:

Cel operacyjny nr 1:

Zintegrowana oferta spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego - rozwój i integracja oferty czasu wolnego

Cel operacyjny nr 2:

Budowanie marki oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego

Cel operacyjny nr 3:

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

W ramach matrycy określono również działania, wskazujące narzędzia i sposoby realizacji wspomnianych celów strategicznych. Wyodrębnione kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji – służą urzeczywistnieniu założonych celów. Stanowią one ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu.

Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Schemat1 Struktura celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Cel strategiczny:

Atrakcyjna i różnorodna oferta spędzania czasu wolnego, włączająca w obieg społeczno-gospodarczy zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wzmacniająca rolę przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki obszaru funkcjonalnego.

Cel operacyjny nr 1:

Zintegrowana oferta spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego - rozwój i integracja oferty czasu wolnego

Cel operacyjny nr 2:

Budowanie marki oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego

Cel operacyjny nr 3:

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

Działania:

1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej;

1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego.

Działania:

2.1 Budowa i promocja marki obszaru funkcjonalnego na arenie regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej;

2.2 Współpraca i partnerskie zarządzanie ofertą spędzania czasu wolnego.

Działania:

3.1 Ochrona i zachowanie środowiska naturalnego;

3.2 Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych;

3.3 Rewitalizacja i ochrona przestrzeni kulturowej.

Cel operacyjny nr 1:

Zintegrowana oferta spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego – rozwój i integracja oferty czasu wolnego

-
- 1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej
 - 1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:	
<p>Cel operacyjny nr 1: Zintegrowana oferta spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego - rozwój i integracja oferty czasu wolnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Długość szlaków turystycznych w km - dane poszczególnych JST, dane Partnerstwa; • Liczba miejsc noclegowych - dane poszczególnych JST, dane Partnerstwa / dane ośrodków noclegowych; • Liczba miejsc turystycznych- dane poszczególnych JST, dane Partnerstwa / dane ośrodków noclegowych; • Liczba odwiedzających - dane poszczególnych JST / sprzedaż biletów, statystyki organizatorów; • Liczba nowopowstałych obiektów dot. Oferty czasu wolnego - dane poszczególnych JST; • Liczba firm działających w branży czasu wolnego - dane poszczególnych JST. 	
<p>Działanie 1.1: Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej</p>	<p>Podmioty zaangażowane</p>	
<p>Strategia postępowania: <i>Walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe obszaru funkcjonalnego stwarzają dogodne warunki do uprawiania wielu dyscyplin turystyki kwalifikowanej oraz różnych form rekreacji. Skuteczność realizacji oferty spędzania czasu wolnego uzależniona jest od odpowiednio przygotowanej infrastruktury. Dobra infrastruktura, spełniająca wielorakie potrzeby i oczekiwania odbiorców, logicznie rozmieszczona na terenie całego obszaru, może przyczynić się do wzrostu zainteresowania ofertą spędzania czasu wolnego. Dotyczy to zarówno infrastruktury sportowej (wyczynowej i amatorskiej), jak i rekreacyjnej oraz turystycznej.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego • Powiat krakowski • Gminy tworzące obszar funkcjonalny 	

Niniejsze działanie obejmuje przygotowanie, dbanie oraz rozwój istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. Oferta – i związana z nią infrastruktura – musi być dostosowana do potrzeb osób indywidualnych, grup o zróżnicowanych sposobach spędzania czasu wolnego, całych rodzin, w tym z uwzględnieniem potrzeb rodzin wielopokoleniowych. Oferta spędzania czasu wolnego musi być powiązana z atrakcjami gmin tworzących obszar funkcjonalny. Działanie przewiduje m.in. inwentaryzację istniejących ścieżek i szlaków turystycznych, ich integrację w spójne (logiczne) systemy dostosowane do potrzeb różnych grup odbiorców oraz budowę nowych i rozwój istniejących obiektów infrastrukturalnych (parkingi, ławki, wiaty, miejsca odpoczynku, muzea, mała gastronomia, campingi itp.). Istotnym z punktu widzenia atrakcyjności oferty jest wpisanie w nią obiektów dziedzictwa kulturowego i innych atrakcji poszczególnych gmin tworzących obszar funkcjonalny oraz ułatwianie dostępu do ich zwiedzania i korzystania z oferty. Szczególnie ważnym dla zwiększania atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego jest stworzenie interesującej dla inwestorów oferty terenów i obiektów, które mogą być wykorzystane do wypełniania jej produktami interesującymi z punktu widzenia różnych grup odbiorców. W realizacji niniejszego działania konieczne jest wykorzystanie i podkreślanie walorów krajobrazowych i kulturowych obszaru funkcjonalnego. Nowoczesna i zróżnicowana, ale spójna systemowo (programowo) infrastruktura może zapewnić rozwój przemysłów czasu wolnego, co zróżnicuje i wzmocni strukturę gospodarczą obszaru. Warunkiem skuteczności realizacji tego działania, jak i pozostałych zdefiniowanych w ramach Strategii, będzie intensywna współpraca gmin.

Propozycje zadań / projektów:

1.1.1	Rozwój i integracja wyznaczonych szlaków turystycznych z uwzględnieniem lokalnych atrakcji.
1.1.2	Budowa i rozwój infrastruktury przy szlakach turystycznych.
1.1.3	Inwentaryzacja miejsc atrakcyjnych inwestycyjnie w zakresie budowania oferty spędzania czasu wolnego.

- **LGD „Blisko Krakowa”**
- **Instytucje kultury**
- **Kluby sportowe**
- **Organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń wiejskich, jednostki OSP, grupy i inicjatywy nieformalne**
- **Podmioty ekonomii społecznej**
- **Kościoły, parafie, związki wyznaniowe**
- **Podmioty prywatne, przedsiębiorcy**
- **Małopolska Organizacja Turystyczna**
- **Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych**
- **Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków**

1.1.4	Program odnowy i udostępniania obiektów zabytkowych na terenie całego obszaru funkcjonalnego.	
1.1.5	Działania inwestycyjne poprawiające lokalną infrastrukturę w zakresie kultury fizycznej i promowania zdrowego, aktywnego stylu życia, rozszerzające ofertę rekreacyjną obszaru funkcjonalnego.	
1.1.6	Rozwój miejsc rekreacji i wypoczynku m.in. poprzez zagospodarowanie terenów zielonych i leśnych, zbiorników wodnych, inwestycje w zieloną infrastrukturę turystyczną.	
1.1.7	Rozwój dostępności komunikacyjnej dla podniesienia atrakcyjności turystycznej oraz zwiększenia mobilności turystów, gości i mieszkańców.	
Działanie 1.2: Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego		Podmioty zaangażowane
<p>Strategia postępowania: <i>Posiadane nowoczesnej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej musi być powiązane z ofertą produktową spędzania czasu wolnego. Oferta ta musi uwzględniać różnorodne potrzeby odbiorców, do których jest kierowana. Należy zatem unikać w jej tworzeniu potencjalnych sprzeczności i konfliktów pomiędzy zróżnicowanymi klientami (np. miłośnicy sportów motorowych i zwolennicy różnych form turystyki pieszej czy rowerowej). Stąd też ważne jest dokładne rozpoznanie potrzeb różnych grup odbiorców i odpowiednie dopasowanie oferty, z uwzględnieniem możliwości kreowania nowych potrzeb i w ten sposób poszerzania grup klientów o nowe segmenty. Działanie takie musi być jednak poprzedzone szczegółowymi analizami rynkowymi oraz analizami zachowań i aspiracji potencjalnych odbiorców oferty. Pamiętać przy tym należy o posiadanych potencjałach oraz ich sile oddziaływania w kontekście ofert innych gmin.</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego • Powiat krakowski • Gminy tworzące obszar funkcjonalny • LGD „Blisko Krakowa” • Inne JST, w tym sąsiadujące

Działanie to polega na identyfikacji oraz rozwoju dostępnej aktualnie oferty atrakcji i produktów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych na terenie gmin obszaru funkcjonalnego. Warunkiem skuteczności jest opracowanie spójnej w skali wszystkich gmin obszaru funkcjonalnego oferty programowej, zróżnicowanej ze względu na konkretne potrzeby, aspiracje i oczekiwania głównych grup odbiorców. Konieczne jest wspieranie inicjatyw kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, sprawna i efektywna współpraca gmin (i instytucji gminnych) w zakresie tworzenia nowych produktów i ich promocji. Ważnym elementem oferty jest włączenie się w nurt - nabierającej coraz większego znaczenia w Krakowie oraz w Małopolsce - kwalifikowanej turystyki pielgrzymkowej. Położenie gmin tworzących obszar funkcjonalny jest czynnikiem sprzyjającym rozwojowi tej formy turystyki (szlak Kraków-Kalwaria-Wadowice, Tyniec, „naturalne” zaplecze Krakowa – niższe ceny oferty noclegowej). Podejmowane działania muszą być zintegrowane z pozostałymi działaniami Strategii, a zatem z budową marki i ochroną środowiska naturalnego.

Propozycje zadań / projektów:

1.2.1	Identyfikacja, rozwój i kreowanie nowych atrakcji oraz produktów w ramach oferty dostępnej na terenie gmin tworzących obszar funkcjonalny.
1.2.2	Wykorzystanie produktów lokalnych do stworzenia spójnej oferty spędzania czasu wolnego (np. „Szlak Skarbów Blisko Krakowa”).
1.2.3	Inicjowanie i wspieranie projektów kulturalnych, artystycznych i interdyscyplinarnych, szczególnie projektów realizowanych w przestrzeni publicznej (m.in. przeglądy, targi rzemiosł, jarmarki sztuki ludowej, cykliczne imprezy).
1.2.4	Tworzenie produktów i usług kulturalnych, prezentujących i promujących dziedzictwo obszaru funkcjonalnego (m.in. tworzenie szlaków tematycznych dziedzictwa lokalnego, wspieranie tzw. ginących zawodów).

z obszarem funkcjonalnym gminy

- **Szkoły i placówki oświatowe**
- **Instytucje kultury**
- **Kluby sportowe**
- **Organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń wiejskich, jednostki OSP, grupy i inicjatywy nieformalne**
- **Podmioty ekonomii społecznej**
- **Kościoły, parafie, związki wyznaniowe**
- **Podmioty prywatne, przedsiębiorcy**
- **Małopolska Organizacja Turystyczna**

1.2.5	Wykreowanie produktów turystyki pielgrzymkowej i religijnej na terenie obszaru funkcjonalnego, sieciowanie oferty i powiązanie jej z wydarzeniami religijnymi.	
1.2.6	Tworzenie produktów i usług w zakresie rozwoju i promocji aktywności fizycznej na terenie obszaru funkcjonalnego (m.in. zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży, integracja poprzez sport osób niepełnosprawnych, wpieranie aktywności fizycznej osób starszych, rozwój talentów).	

Cel operacyjny nr 2:

Budowanie marki oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego

-
- 2.1 Budowa i promocja marki obszaru funkcjonalnego na arenie regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej
 - 2.2 Współpraca i partnerskie zarządzanie ofertą spędzania czasu wolnego

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
<p>CEL OPERACYJNY NR 2: BUDOWANIE MARKI OFERTY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE OBSZARU FUNKcjONALNEGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych wspólnie wydarzeń (kulturalnych, artystycznych, rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych, jubileuszowych) o znaczeniu ponadlokalnym, dynamika zmian – dane Partnerstwa, dane LGD „Blisko Krakowa”; • Liczba opracowanych i wydanych materiałów promocyjno-reklamowych dotyczących oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego - dane Partnerstwa, dane LGD „Blisko Krakowa”; • Liczba imprez wystawienniczo-targowych z udziałem reprezentantów obszaru funkcjonalnego – dane Partnerstwa, dane LGD „Blisko Krakowa”; • Liczba obiektów zabytków objętych pracami konserwatorskimi, restauracyjnymi, robotami budowlanymi - dane poszczególnych JST, dane Partnerstwa.
<p>Działanie 2.1: Budowa i promocja marki obszaru funkcjonalnego na arenie regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej</p>	<p>Podmioty zaangażowane</p>

Strategia postępowania:

Proponowane zadania i projekty koncentrują się na wykreowaniu unikatowych, rozpoznawalnych, markowych produktów turystycznych. Pozwolą one na wzrost rozpoznawalności obszaru funkcjonalnego jako miejsca o wyjątkowych walorach krajobrazowo-przyrodniczych i kulturowych, bogatej ofercie spędzania czasu wolnego, a zarazem nowoczesnego i otwartego na turystów i odwiedzających.

Podstawowym założeniem jest wykorzystanie dorobku wypracowanego dotychczas przez LGD „Blisko Krakowa”, w szczególności marki „Skarby Blisko Krakowa”. Obejmuje ona atrakcje w dziedzinach: muzea, kościoły architektury drewnianej, izby regionalne, smaki lokalne, zespoły regionalne, dworki, przyroda i rekreacja. Planowana jest realizacja i wsparcie działań na rzecz rozwijania, integrowania i wzbogacania istniejących oraz tworzenia nowych produktów w ramach oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego.

Koniecznym będzie stymulowanie aktywności mieszkańców dla pełnego i efektywnego wykorzystania tejże oferty oraz zewnętrzna promocja unikalnych walorów obszaru funkcjonalnego. Popularyzacja oferty wśród mieszkańców będzie bazowała na sprawnym i efektywnym systemie komunikacji i upowszechniania możliwości spędzania czasu wolnego, wykorzystującym w szczególności nowe sposoby teleinformatyczne. Zakłada się również, że dystrybucja informacji będzie się odbywać z udziałem organizacji pozarządowych, które stanowią reprezentację mieszkańców i naturalny „łącznik” między administracją samorządową i społecznościami lokalnymi. Kluczowe znaczenie przypisuje się ponadto działaniom w obszarze promocji markowych produktów turystycznych obszaru funkcjonalnego na rynku regionalnym, krajowym i rynkach międzynarodowych. Sukces będzie zależał w dużej mierze od zakresu i jakości współpracy z branżą turystyczną oraz różnego rodzaju podmiotami zaangażowanymi w rozwój i promocję turystyki. Jednym z jej elementów będzie włączenie obszaru funkcjonalnego w system promocji Krakowa i Małopolski m.in. poprzez współpracę z Krakowskim Biurem Festiwalowym i Małopolską Organizacją Turystyczną oraz dzięki wykorzystaniu nowoczesnej platformy kreowania ruchu turystycznego, jakim jest Małopolski System Informacji Turystycznej. Instrumentem promocji wewnętrznej i zewnętrznej będzie wspólne kreowanie i organizowanie wydarzeń

- **Administracja rządowa, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Małopolski Urząd Wojewódzki**
- **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego**
- **Powiat krakowski**
- **Gminy tworzące obszar funkcjonalny**
- **LGD „Blisko Krakowa”**
- **Inne JST, w tym sąsiadujące z obszarem funkcjonalnym gminy**
- **Szkoły i placówki oświatowe**
- **Instytucje kultury**
- **Kluby sportowe**
- **Organizacje pozarządowe, Koła**

(kulturalnych, artystycznych, rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych, jubileuszowych, itp.) o znaczeniu ponadlokalnym. Jednym z nich będzie impreza integrująca mieszkańców gmin tworzących obszar funkcjonalny, prezentująca tradycje, kulturę i walory obszaru.

Wszelkie działania w ramach budowy i promocji marki obszaru funkcjonalnego będą ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań obecnych i potencjalnych klientów. Planuje się szerokie wykorzystanie nowych technologii, m.in. dla dokumentowania i udostępniania zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz dla edukacji obywatelskiej, medialnej, kulturalnej i wychowania patriotycznego. Wdrożony zostanie system identyfikacji i komunikacji wizualnej obszaru funkcjonalnego – jako odpowiedź na zdiagnozowany obecnie brak dobrych praktyk w tym zakresie. Ujednolicone zostaną m.in. takie elementy, jak oznakowanie dokumentów i materiałów, a także atrakcji w ramach oferty czasu wolnego oraz treść i sposoby komunikowania informacji. Analiza trendów konsumpcyjnych w zakresie oferty czasu wolnego wskazuje ponadto na potrzebę wykreowania pamiętki regionalnej, podkreślającej specyfikę obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Rekomendowanym sposobem działania jest przeprowadzenie stosownego konkursu.

Projektowane działania powinny przyczynić się do poprawy rozpoznawalności marki obszaru funkcjonalnego, wzrostu ruchu turystycznego i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej obszaru w zakresie oferty czasu wolnego.

Propozycje zadań / projektów:

2.1.1	Kreowanie wspólnej oferty turystycznej, wykorzystującej zasoby różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru funkcjonalnego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwijania marki „Skarby Blisko Krakowa”.
-------	---

Gospodyń wiejskich, jednostki OSP, grupy i inicjatywy nieformalne

- Kościoły, parafie, związki wyznaniowe
- Podmioty prywatne
- Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Małopolska Organizacja Turystyczna
- Małopolski System Informacji Turystycznej
- Miasto Kraków
- Stowarzyszenie „Metropolia Krakowska”
- Media

2.1.2	Wspólne realizowanie i promocja wydarzeń (kulturalnych, artystycznych, rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych, jubileuszowych, itp.) o znaczeniu ponadlokalnym.	
2.1.3	Spójna i kompleksowa promocja markowych produktów lokalnych.	
2.1.4	Włączenie obszaru funkcjonalnego w system promocji Krakowa i Małopolski – współpraca z podmiotami działającymi w ramach sektora przemysłów czasu wolnego.	
2.1.5	Wykorzystywanie nowych technologii dla dokumentowania i udostępniania zasobów dziedzictwa oraz dla edukacji obywatelskiej, medialnej, kulturalnej i wychowania patriotycznego. Wyposażenie istniejącej infrastruktury w nowe technologie wzmacniające ofertę integracji społecznej oraz systemy elektronicznej informacji i dostępu do oferty kulturalnej.	
2.1.6	Wdrożenie jednolitego systemu identyfikacji i komunikacji wizualnej obszaru funkcjonalnego.	
2.1.7	Wykreowanie pamiątki regionalnej, podkreślającej specyfikę obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, jako elementu budowy trwałej marki obszaru.	
Działanie 2.2: Współpraca i partnerskie zarządzanie ofertą spędzania czasu wolnego		

Strategia postępowania:

Wdrożenie zapisów niniejszej Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, jej monitoring oraz ewaluacja, wymagają wzmocnienia relacji pomiędzy członkami Partnerstwa, utworzenia struktury zarządczej, wyposażonej w odpowiednie kompetencje i zasoby, a także szerokiej współpracy o charakterze międzysektorowym. Wzmocni to koordynację i efektywność, jak również kreatywność i umożliwi poszukiwanie rozmaitych form działania. Podniesiony zostanie standard zarządzania oraz oferty. W tym kontekście, podstawą dla wdrożenia wspólnego zarządzania ofertą spędzania czasu wolnego będą potencjały i doświadczenie Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”.

Istotną potrzebą jest uporządkowanie i wzmocnienie dotychczas stosowanych instrumentów polityki w zakresie ochrony oraz zarządzania dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym. Proponowana strategia postępowania uwzględnia fakt wielości i różnorodności elementów składających się na dziedzictwo oraz ukierunkowana jest na skuteczną ochronę, jak również wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla rozwoju sektora kultury, turystyki, rekreacji i wypoczynku na terenie obszaru funkcjonalnego. Realizowane i wspierane będą prace remontowe, budowlane, konserwatorskie, zabezpieczające i waloryzujące najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego. Ich celem nie będzie jednak tylko zachowanie, ale także włączenie zasobów dziedzictwa w obieg gospodarczy i społeczny. Kultura i dziedzictwo kulturowe stanowią bowiem istotny czynnik rozwoju ekonomicznego (wpływając m.in. na atrakcyjność osiedleńczą, determinując rozwój oferty czasu wolnego, tworząc zróżnicowany rynek pracy, wzbudzając mnożnikowe procesy gospodarcze), a także czynnik rozwoju społecznego (m.in. budując kapitał społeczny i intelektualny, czy poczucie tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania). Wzmacniane będą procesy rozwoju przedsiębiorczości w sektorze przemysłów czasu wolnego. Ważnym aspektem będzie również edukacja obywatelska w zakresie podnoszenia odpowiedzialności za przestrzeń publiczną i budowania właściwych postaw społecznych wobec dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (ze względu na jego znaczenie społeczne, ale również aspekt ekonomiczny).

- **Administracja rządowa, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Małopolski Urząd Wojewódzki**
- **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego**
- **Powiat krakowski**
- **Gminy tworzące obszar funkcjonalny**
- **LGD „Blisko Krakowa”**
- **Inne JST, w tym sąsiadujące z obszarem funkcjonalnym gminy**
- **Szkoły i placówki oświatowe**
- **Instytucje kultury**
- **Kluby sportowe**
- **Organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń wiejskich,**

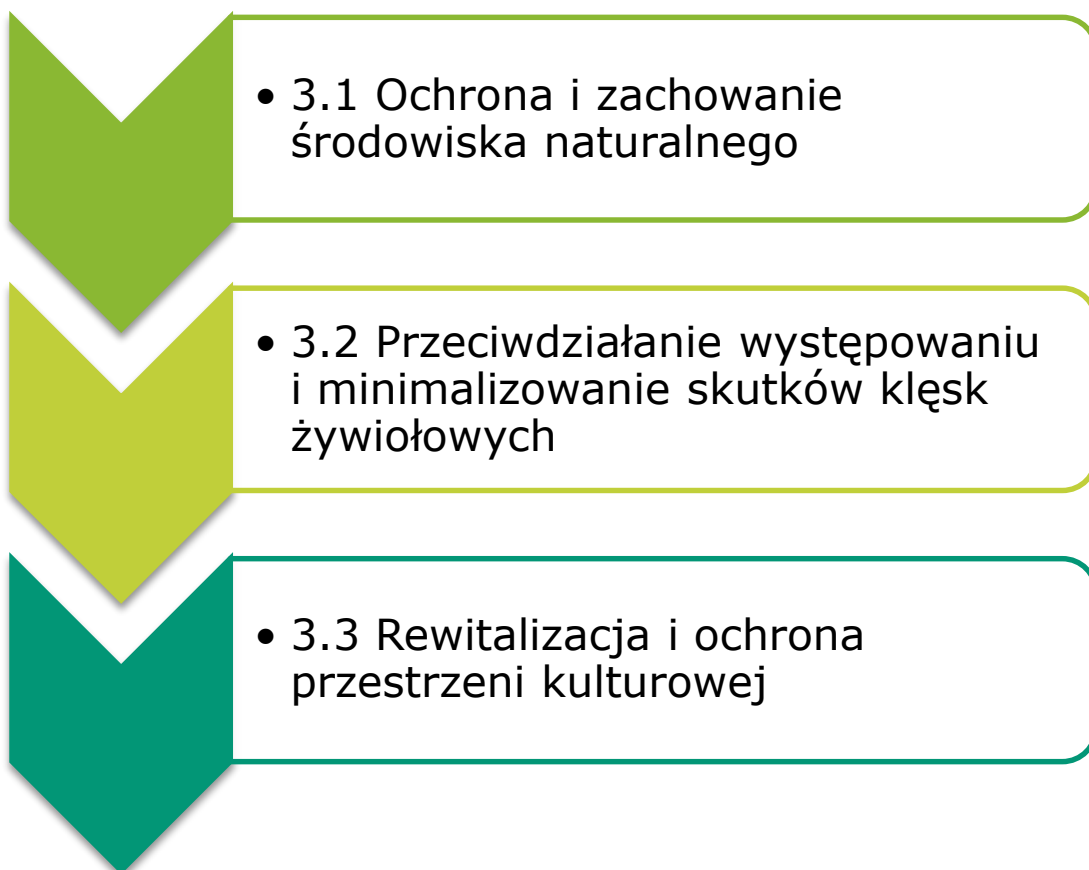
Za priorytetowe uznaje się przedsięwzięcia porządkujące i waloryzujące przestrzeń oraz podnoszące jakość życia. Wyzwaniem w tym zakresie pozostaje współpraca międzygminna w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, a także prawidłowo realizowane, wieloaspektowe i kompleksowe procesy rewitalizacyjne.

Propozycje zadań / projektów:

2.2.1	Wspólne zarządzanie ofertą spędzania czasu wolnego w oparciu o zasoby, dotychczasowe działania, kompetencje i doświadczenie Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”.	<p>jednostki OSP, grupy i inicjatywy nieformalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kościoły, parafie, związki wyznaniowe • Podmioty prywatne • Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych • Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków • Krakowskie Biuro Festiwalowe • Małopolska Organizacja Turystyczna • Małopolski System Informacji Turystycznej • Miasto Kraków • Stowarzyszenie „Metropolia Krakowska” • Media
2.2.2	Realizacja projektów z zakresu budowania świadomości oraz prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie ochrony, udostępniania i zarządzania obiektami zabytkowymi.	
2.2.3	Realizacja i wsparcie prac konserwatorskich, restauracyjnych i robót budowlanych (informowanie, doradztwo merytoryczne, biznesowe, prawne, pomoc w aplikowaniu o środki zewnętrzne, ulgi w zakresie podatków lokalnych dla właścicieli aktywnie inwestujących w swoje zabytkowe nieruchomości). Stworzenie mechanizmów włączających dziedzictwo w obieg gospodarczy i społeczny.	
2.2.4	Współpraca w zakresie planowania przestrzennego (konsultacje i uzgodnienia międzygminne w zakresie tworzenia i uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego).	

Cel operacyjny nr 3:

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
<p>CEL OPERACYJNY NR 3: OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowanych na terenie obszaru funkcjonalnego / liczba osób uczestniczących w projektach ekologicznych – dane poszczególnych JST; • Liczba gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji sanitarnej – dane poszczególnych JST, dane Banku Danych Lokalnych GUS; • Liczba gospodarstw domowych korzystających z odnawialnych źródeł energii – dane poszczególnych JST; • Długość sieci kanalizacji opadowej na terenie obszaru funkcjonalnego – dane poszczególnych JST; • Liczba opracowanych / zaktualizowanych dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy wsi – dane poszczególnych JST.
<p>Działanie 3.1: Ochrona i zachowanie środowiska naturalnego</p>	<p>Podmioty zaangażowane</p>

Strategia postępowania:

Działanie dotyczące ochrony i zachowania środowiska naturalnego obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, odnosi się w niniejszym dokumencie do zadań, które mają największy wpływ na kształtowanie oferty czasu wolnego i atrakcyjność turystyczną. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego (poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi oraz kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców) pozwala na zachowanie najważniejszych walorów środowiskowych obszaru funkcjonalnego, a tym samym warunkuje jego atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną. Z kolei rozwój infrastruktury ochrony środowiska (kanalizacja, źródła ciepła, odnawialne źródła energii, itp.), z jednej strony pozwala na stopniowe poprawianie parametrów środowiskowych, a z drugiej strony umożliwia rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni.

Niniejsze działanie zawiera zadania dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej, zarówno publicznej, jak i w indywidualnych gospodarstwach domowych. Obejmuje ono realizację projektów z zakresu rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wprowadzanie nowych technologii (zarówno w instytucjach publicznych, jak i w indywidualnych gospodarstwach domowych) pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych, a także dotyczących bardziej ekologicznych źródeł ciepła. Jednym z priorytetowych wyzwań jest ograniczanie niskiej emisji, która w ostatnich latach posiada decydujący wpływ na jakość powietrza. Jest to szczególnie ważne dla obszaru funkcjonalnego, położonego w metropolii krakowskiej, posiadającej w tym względzie jedne z najgorszych parametrów w Europie (położenie większej części aglomeracji w niecce z ograniczonymi możliwościami przewietrzania, duży ruch komunikacyjny, generujący zanieczyszczenia, znaczny odsetek indywidualnych źródeł grzewczych opartych na mało ekologicznych paliwach, itp.).

Istotnymi zadaniami z zakresu ochrony środowiska, w kontekście rozwoju oferty czasu wolnego, są również projekty dotyczące organizacji nowych obszarów prawnie chronionych – w tym odzyskiwanie terenów przyrodniczych zniszczonych w wyniku działalności przemysłowej lub innej (rewitalizacja przyrodnicza i rekultywacja), analizowanie

- **).Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**
- **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego**
- **Powiat krakowski**
- **Gminy tworzące obszar funkcjonalny**
- **Inne JST, w tym sąsiadujące z obszarem funkcjonalnym gminy**
- **Szkoły i placówki oświatowe**
- **Instytucje kultury**
- **Kluby sportowe**
- **Mieszkańcy**
- **Organizacje pozarządowe**
- **Podmioty prywatne**

i rozpoznawanie terenów o wysokim potencjale przyrodniczym oraz promowanie ekosystemów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym – m.in. poprzez ścieżki edukacyjne. Wszystkie powyższe zadania powinny być wzmacniane projektami z zakresu kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru funkcjonalnego oraz wrażliwości na stan środowiska.

Propozycje zadań / projektów:

3.1.1	Kontynuacja rozbudowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie obszaru funkcjonalnego.
3.1.2	Wspieranie rozbudowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
3.1.3	Organizacja nowych obszarów prawnie chronionych – w tym odzyskiwanie terenów przyrodniczych zniszczonych w wyniku działalności przemysłowej lub innej – rewitalizacja przyrodnicza i rekultywacja.
3.1.4	Analizowanie i rozpoznawanie terenów o wysokim potencjale przyrodniczym.
3.1.5	System promocji ekosystemów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym – m.in. ścieżki edukacyjne.
3.1.6	System dofinansowań dla mieszkańców w zakresie wymiany infrastruktury i urządzeń na bardziej ekologiczne (m.in. źródła grzewcze, OZE).
3.1.7	Realizację zadań z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (kompleksowa termomodernizacja).
3.1.8	Rozwój ciepłownictwa sieciowego.

- **Miasto Kraków**
- **Gminy tworzące Krakowski Obszar Funkcjonalny oraz Stowarzyszenie Metropolia Krakowska**
- **Media**

3.1.9	Kampanie informacyjne i mikroprojekty dotyczące zachowań proekologicznych.	
3.1.10	Wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w zakresie rozwiązywania problemów ochrony środowiska.	
Działanie 3.2: Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych		Podmioty zaangażowane
<p>Strategia postępowania: <i>W niniejszym dokumencie działanie dotyczące przeciwdziałania występowaniu i minimalizowania skutków klęsk żywiołowych, ogranicza się do zadań i projektów mających bezpośredni wpływ na ofertę czasu wolnego.</i></p> <p><i>Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”, poprzez swoje położenie, jest narażony na występowanie różnych zjawisk przyrodniczych oraz katastrof (komunikacyjnych, przemysłowych, itd..). Dlatego niezmiernie ważnym aspektem rozwojowym jest integrowanie systemów przeciwdziałania klęskom żywiołowym i katastrofom.</i></p> <p><i>Jednym z większych zagrożeń, jakie występują na terenie obszaru funkcjonalnego, które w ostatnich latach kilkakrotnie dotknęły społeczności lokalne, są powodzie i podtopienia. Położenie w dolinie Górnej Wisły, jej dopływów i innych cieków wodnych oraz brak zbiorników retencyjnych i polderów zalewowych na tym obszarze, w połączeniu z dużą częstotliwością anomalii pogodowych, stwarza realne zagrożenie powodziowe. Ostatnie powodzie na tym obszarze spowodowały bardzo duże straty materialne w infrastrukturze publicznej i w indywidualnych gospodarstwach domowych. Pełne zabezpieczenie na obszarze funkcjonalnym przed tymi zjawiskami nie jest możliwe. Należy jednak doskonalić systemy ostrzegania i przeciwdziałania skutkom powodzi, a także prowadzić politykę zagospodarowania przestrzennego ograniczającą ewentualne straty dla społeczności lokalnej – np. zagospodarowywanie obszarów zalewowych lub osuwiskowych na cele</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> • Małopolski Urząd Wojewódzki • Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego • Państwowa Straż Pożarna i Ochotnicze Straże Pożarne • Powiat krakowski • Gminy tworzące obszar funkcjonalny • Inne JST, w tym sąsiadujące z obszarem funkcjonalnym gminy • Organizacje pozarządowe

rekreacyjne, turystyczne, obszary zielone, itp. W działaniach tych najważniejsze wydają się inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową (wały, przepompownie, rowy melioracyjne, przepusty, poldery zalewowe, zbiorniki małej retencji – np. w ramach programu dla dorzecza Górnej Wisły), jak i odpowiednie zagospodarowywanie terenów zagrożonych (tak, aby zmniejszyć ewentualne straty materialne w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej).

Podobne działania dotyczą terenów zagrożonych ruchami masowymi (osuwiska), które na terenie obszaru funkcjonalnego nie stanowią obszarowo znaczącego odsetka, jednak występują i wymagają odpowiedniego zabezpieczenia.

Propozycje zadań / projektów:

3.2.1	Analiza możliwości przeznaczenia terenów osuwiskowych i zalewowych na inne formy zagospodarowania niż budowlane (rekreacja, poldery zalewowe i inne).
3.2.2	Zabezpieczanie terenów zainwestowanych, które są zagrożone ruchami masowymi (osuwiska).
3.2.3	Rozbudowa kanalizacji opadowej oraz zbiorników odbierających wodę opadową.
3.2.4	Budowa urządzeń przeciwdziałających skutkom powodzi – przepompownie wody, konserwacja i odbudowa wałów, porządkowanie koryt cieków wodnych, przepusty, itp.
3.2.5	Budowa zbiorników retencyjnych.
3.2.6	Doskonalenie systemów ostrzegania przed zagrożeniami

- **Podmioty prywatne**
- **Spółki wodne**
- **Miasto Kraków**
- **Stowarzyszenie „Metropolia Krakowska”**
- **Media**

Działanie 3.3: Rewitalizacja i ochrona przestrzeni kulturowej

Strategia postępowania:

Elementami środowiska naturalnego są przestrzeń i krajobraz. Decydują one o atrakcyjności danego obszaru dla rozwijania funkcji turystycznych i rekreacyjnych. Przestrzeń i krajobraz (kulturowy, przyrodniczy) na terenie gmin tworzących obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” są zróżnicowane. Z jednej strony należy uznać to za atut – urozmaicony krajobraz, a także w różnym stopniu zagospodarowana przestrzeń, umożliwiając tworzenie oryginalnych atrakcji i konkurencyjnej oferty czasu wolnego. Z drugiej jednak strony, zróżnicowanie przestrzeni i krajobrazu dotyczy również aspektów negatywnych – obszary zdegradowane przez działalność przemysłową i osadniczą, nieużytki, przestrzenie publiczne nie sprzyjające integracji społecznej. Takie tereny wymagają odpowiedniego kształtowania i (docelowo) włączania w ofertę czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego. Dlatego za najważniejsze uznano zadania z zakresu rewitalizacji miast i obszarów wiejskich, zagospodarowywania nieużytków i terenów zdegradowanych na cele kulturalne, sportowe, rekreacyjne i wypoczynkowe, planowanie rozwoju miejscowości, porządkowanie przestrzeni, w konsekwencji podnoszące jakość życia, pracy i wypoczynku. Wszystkie powyższe zadania muszą się opierać na edukacji obywatelskiej w zakresie odpowiedzialności za przestrzeń publiczną oraz współpracy samorządowej. W sferze ekonomicznej, takie projekty - oprócz poprawy ładu przestrzennego i estetyki - przyczyniać się powinny do pobudzenia ruchu turystycznego. W sferze społecznej, kreowanie atrakcyjnych przestrzeni powinno sprzyjać integracji i spójności obszaru funkcjonalnego, prowadzić do zwiększenia udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym, sportowym i obywatelskim, wzmacniać tożsamość lokalną mieszkańców, inicjować i wspierać współpracę pomiędzy różnymi aktorami życia społecznego.

Podmioty zaangażowane

- **Administracja rządowa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Małopolski Urząd Wojewódzki**
- **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego**
- **Powiat krakowski**
- **Gminy tworzące obszar funkcjonalny**
- **Rady sołeckie**
- **Inne JST, w tym sąsiadujące z obszarem funkcjonalnym gminy**
- **Szkoły i placówki oświatowe**
- **Instytucje kultury**
- **Organizacje pozarządowe**
- **Mieszkańcy**

Propozycje zadań / projektów:		<ul style="list-style-type: none"> • Podmioty prywatne, przedsiębiorcy • Stowarzyszenie „Metropolia Krakowska” • Media
3.3.1	Porządkowanie i zagospodarowanie nieużytków poprzez wprowadzenie aktywności kulturalnej, sportowej i przestrzeni zielonych, sprzyjających rekreacji i wypoczynkowi.	
3.3.2	Opracowanie programów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich.	
3.3.3	Aktualizacja / budowa planów rozwoju miejscowości.	
3.3.4	Realizacja projektów porządkujących przestrzeń i podnoszących jakość życia. Edukacja obywatelska w zakresie odpowiedzialności za przestrzeń publiczną.	
3.3.5	Wzmocnienie funkcji społecznych terenów zielonych i ochrona terenów zielonych dla budowy oferty spędzania czasu wolnego.	
3.3.6	Współpraca gmin tworzących obszar funkcjonalny w zakresie kształtowania przyjaznych przestrzeni publicznych.	

Spójność z wytycznymi zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

Dla zobrazowania zależności pomiędzy Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego a dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, opracowano matryce spójności celów strategicznych i operacyjnych Strategii z priorytetami, celami i kierunkami interwencji zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych. Tym samym, poniżej wykazano zgodność z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie i sektorowo powiązanych z niniejszym dokumentem, tj.:

- Strategią Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”;
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020;
- Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Schemat 2 Matryca zgodności pomiędzy Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” a nadrzędnymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi.

	<p align="center">Cele operacyjne Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego</p>	<p>Cel operacyjny nr 1: Zintegrowana oferta spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego - rozwój i integracja oferty czasu wolnego</p>	<p>Cel operacyjny nr 2: Budowanie marki oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego</p>	<p>Cel operacyjny nr 3: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego</p>				
	<p align="center">Działania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego</p> <p align="center">Cele operacyjne nadrzędnych dokumentów strategicznych</p>	<p>1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej</p>	<p>1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego</p>	<p>2.1 Budowa i promocja marki obszaru funkcjonalnego na arenie regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej</p>	<p>2.2 Współpraca i partnerskie zarządzanie ofertą spędzania czasu wolnego</p>	<p>3.1 Ochrona i zachowanie środowiska naturalnego</p>	<p>3.2 Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych</p>	<p>3.3 Rewitalizacja i ochrona przestrzeni kulturowej</p>

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)	OS I. SPRAWNE I EFEKTYWNE PAŃSTWO	Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania											
		Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe											
		Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela											
	OS II. KONKURENCYJNA GOSPODARKA	Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej											
		Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki											
		Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki											
		Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego											
		Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych											
		Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko											
		Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu											
	OS III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA	Cel III.1. Integracja społeczna											
		Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych											
		Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych											

Strategie zintegrowane (SIEG, SRKS, SRKL)	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020”	Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki									
		Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy									
		Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców									
		Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki									
	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji									
		Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne									
		Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy									
		Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego									
	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel 1. Wzrost zatrudnienia									
		Cel 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych									
		Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym									
		Cel 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej									
		Cel 5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli									

Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Oś Priorytetowa 1. Gospodarka wiedzy							
	Oś Priorytetowa 2. Cyfrowa Małopolska							
	Oś Priorytetowa 3. Przedsiębiorcza Małopolska							
	Oś Priorytetowa 4. Regionalna polityka energetyczna							
	Oś Priorytetowa 5. Ochrona środowiska							
	Oś Priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne							
	Oś Priorytetowa 7. Infrastruktura transportowa							
	Oś Priorytetowa 8. Rynek pracy							
	Oś Priorytetowa 9. Region spójny społecznie							
	Oś Priorytetowa 10. Wiedza i kompetencje							
	Oś Priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej							
	Oś Priorytetowa 12. Infrastruktura ochrony zdrowia							
	Oś Priorytetowa 13. Pomoc Techniczna							

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”	Rozwój kapitału intelektualnego							
	Skuteczny system doradztwa i kształcenia zawodowego							
	Wzmacnianie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców							
	Zarządzanie przestrzenią gospodarczą i inwestycyjną obszaru funkcjonalnego.							
	Rewitalizacja i zrównoważona komercjalizacja przestrzeni kulturowej obszaru funkcjonalnego							
	Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających spędzanie czasu wolnego							
	Zwiększenie dostępności transportowej i rozwój połączeń funkcjonalnych.							
	Kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości obywatelskiej							
	Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo							
	Wspieranie indywidualnych i publicznych rozwiązań infrastrukturalnych sprzyjających ochronie środowiska							
	Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym							
	Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej obszaru funkcjonalnego							
	Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców							
	System usług publicznych, dostosowany do potrzeb i struktury społeczeństwa.							
	Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego							
	Rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi							

System monitorowania i ewaluacji oraz aktualizacji Strategii

Wprowadzenie

Wdrożenie zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, jej monitoring oraz ewaluacja, wymagają zintensyfikowanej współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i społecznym. Wzmacnianie atrakcyjności turystycznej i rozwijanie oferty czasu wolnego na terenie całego obszaru funkcjonalnego wymaga spójnych działań, budujących pozycję konkurencyjną, jednolitą markę i rozpoznawalność obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Sprawny system zarządzania Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego uzależniony jest od podjęcia przez członków Partnerstwa działań formalno-prawnych związanych z utworzeniem struktury zarządczej o charakterze międzysektorowym (gminy, powiat krakowski, jednostki podległe JST, przedsiębiorcy, inni partnerzy społeczni i gospodarczy). Kluczowym aspektem realizacji zadań i projektów Strategii jest rzetelna współpraca wielu autonomicznych podmiotów. Jeżeli uda się ją nawiązać, będzie sprzyjać poprawie sprawności zarządzania w sektorze publicznym, skutecznemu pozyskiwaniu środków finansowych, tworzeniu trwałych podstaw dla przedsięwzięć partnerskich.

Wybór konkretnego rozwiązania formalno-prawnego, które umożliwi efektywne funkcjonowanie Partnerstwa „Blisko Krakowa” wciąż stoi przed jego członkami. Zaproponowany poniżej system zarządzania Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego należy traktować jako propozycję bazową przed podjęciem i wdrożeniem decyzji, co do kształtu formalno-prawnego Partnerstwa.

Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia Partnerstwa, a także wyniki prac warsztatowych i wstępnych uzgodnień poczynionych między zaangażowanymi partnerami, proponuje się, aby głównym podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie operacyjne i wdrażanie Strategii była LGD „Blisko Krakowa”, skupiająca docelowo wszystkich członków Partnerstwa.

Ze względu na fakt, że do zakresu działania LGD „Blisko Krakowa” należy wdrażanie bliskiej tematycznie do niniejszego dokumentu, Lokalnej

Strategii Rozwoju, można rozważyć wypracowanie takiej formuły współpracy pomiędzy samorządami oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi z terenu obszaru funkcjonalnego, w ramach której zdecydowana część zadań będzie wykonywana przez LGD „Blisko Krakowa”, posiadającą doświadczenie, kwalifikacje, zasoby infrastrukturalne i możliwości w zakresie pozyskiwania finansowania zewnętrznego.

Instytucjonalna struktura systemu zarządzania i wdrażania Strategii

Instytucjonalną strukturę systemu zarządzania i wdrażania Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego tworzą:

- Rada Partnerstwa, działająca w imieniu całego Partnerstwa, tworzonego przez gminy Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne, powiat krakowski, Galicyjską Izbę Gospodarczą, Podkrakowską Izbę Gospodarczą, Lokalną Grupę Działania „Blisko Krakowa oraz Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie, reprezentującą cały podkrakowski obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”;
- Grupa Sterująca, prowadząca nadzór merytoryczny nad realizacją zapisów Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
- Centrum Koordynacji, będące organem operacyjnym, odpowiadającym za wdrażanie Zintegrowanej Strategii Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. **Sugeruje się, aby role Centrum Koordynacji dla Strategii pełniła LGD „Blisko Krakowa”;**
- Urzędy poszczególnych Gmin-Partnerów oraz Starostwo Powiatowe w Krakowie, wraz z jednostkami gminnymi i powiatowymi.

Zakres funkcjonalny poszczególnych elementów struktury zarządzania i wdrażania Strategii

Rada Partnerstwa, rozumiana jako kluczowe przywództwo polityczne i organizacyjne, odpowiada za regulowanie zasad funkcjonowania Partnerstwa, wytyczanie kierunków rozwoju, a także za podejmowanie współpracy przy realizacji kluczowych programów i projektów na terenie całego obszaru funkcjonalnego oraz z partnerami zewnętrznymi. Jej kompetencje obejmują m.in. nadzorowanie działalności Partnerstwa, promowanie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, stymulowanie i inicjowanie działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również mobilizowanie oraz integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów strategicznych.

Przywódczość pełniona w przestrzeni realizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” obejmować będzie w szczególności animowanie i wzmacnianie współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej na rzecz realizacji zapisów Strategii, w tym również aktywne współdziałanie z władzami samorządów sąsiednich (w tym z samorządem Miasta Krakowa), z samorządem regionalnym oraz administracją rządową, w sprawach kluczowych dla rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, szczególnie w zakresie budowania spójnej oferty spędzania czasu wolnego.

Zgodnie z powyższymi założeniami, Rada Partnerstwa pełni funkcję zbliżoną do Rady Nadzorczej (w spółkach) lub Rady Fundatorów (w organizacjach pozarządowych). Radę Partnerstwa tworzy 10 osób. W jej skład wchodzi: wójtowie/burmistrzowie poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne), Starosta Krakowski, uprawnieni do podejmowania decyzji przedstawiciele: Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”, izb gospodarczych, a także Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie. Założenia funkcjonowania Rady Partnerstwa przewidują rozszerzenie jej składu o przedstawicieli innych instytucji i organizacji zewnętrznych, jeżeli istotnie przyczyni się to do zwiększenia efektywności działania całego Partnerstwa. O ewentualnym rozszerzeniu Rady Partnerstwa decydują jednogłośnie wszyscy członkowie Rady Partnerstwa.

Grupa Sterująca odpowiada za nadzór merytoryczny za nadzór merytoryczny nad realizacją polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Grupę Sterującą tworzy 11 osób – wójtowie/burmistrzowie poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa (lub ich zastępcy lub Sekretarze) oraz przewodniczący rad poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne) oraz Starosta Krakowski (lub Wicestarosta lub delegowany Członek Zarządu Powiatu Krakowskiego).

W kontekście wdrażania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego, Grupa Sterująca stanowi organ nadzoru politycznego i mobilizowania jednostek koordynujących wdrażanie zadań i projektów Strategii, szczególnie jednostek zewnętrznych o kompetencjach wykraczających poza obszar funkcjonalny, do zogniskowania interwencji na rzecz obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Centrum Koordynacji jest organem operacyjnym, w którego skład wchodzi osoby odpowiedzialne za właściwą organizację i realizację zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. W jego skład wchodzi pracownicy

merytoryczni poszczególnych Partnerów, zgłoszeni i zatwierdzeni przez Grupę Sterującą. Zgodnie z powyższymi założeniami, Centrum Koordynacji pełni funkcję biura realizacyjnego dla Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Proponuje się, aby głównym podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie operacyjne i wdrażanie Strategii była Lokalna Grupa Działania „Blisko Krakowa”, skupiająca docelowo wszystkich członków Partnerstwa. Centrum Koordynacji byłoby ściśle powiązane z Biurem LGD „Blisko Krakowa”. LGD „Blisko Krakowa” odpowiadałoby za nadzór merytoryczny i koordynację realizacji właściwych zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, odnoszących się do realizacji zadań ściśle powiązanych z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju Blisko Krakowa. W szczególności mowa tu o kierunkach interwencji mających na celu ochronę i wykorzystanie społeczno-ekonomiczne dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru, wzmacniania świadomości społecznej w tym zakresie, poprawy warunków dla rozwoju aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej mieszkańców, odnowy i rozwoju wsi, rozwoju przedsiębiorczości.

Należy mieć na uwadze, że LGD „Blisko Krakowa” jako podmiot działający w oparciu o przepisy prawa powszechnie obowiązującego posiada narzuconą strukturę wewnętrzną, w ramach której funkcjonuje Walne Zebranie Członków, Rada (organ decyzyjny), Zarząd (organ wykonawczy), Komisja Rewizyjna (organ kontrolny), a także Biuro LGD. Organy LGD mogą być kompetencyjne zbliżone do organów opisanych w ramach niniejszej propozycji modelu zarządzania Strategią. Możliwe jest przy tym powiązanie kompetencyjne niektórych organów, upraszczające strukturę zarządzania Strategią. Wymaga to jednak decyzji politycznych na szczeblu wszystkich JST, wyposażających LGD „Blisko Krakowa” w nowe instrumenty zarządzania.

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Strategii oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania jej zapisów do zmieniających się warunków otoczenia wewnętrznego i społeczno-gospodarczego. Proces wdrażania Strategii rozpatrywany będzie na trzech głównych poziomach:

- organizacyjnym,
- merytorycznym,
- społecznym.

Opracowane podsystemy wykorzystują instytucjonalną strukturę systemu zarządzania i wdrażania Strategii.

POZIOM ORGANIZACYJNY

Strategia proponuje zadania i projekty, które stanowią wyzwania dla całej społeczności obszaru funkcjonalnego: poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne) i powiatu krakowskiego, jednostek organizacyjnych samorządów oraz wszystkich podmiotów działających w obszarze budowania oferty czasu wolnego.

Wdrażanie Strategii, zawierającego zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od komórki zarządzającej jej wdrażaniem – Centrum Koordynacji.

Do zadań Centrum Koordynacji należeć będzie bieżące zarządzanie realizacją Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego, a w szczególności:

- bieżąca realizacja zadań oraz programów/projektów strategicznych, w tym:
 - koordynacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami,
 - pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
 - harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach branżowych;
- przygotowywanie sprawozdań z realizacji Strategii;
- przygotowywanie okresowych raportów o stanie partycypacji i aktywizacji społecznej oraz innych zestawień i wniosków, przydatnych w procesie planowania i zarządzania strategicznego,
- monitoring oraz przygotowywanie zmian w ramach Strategii.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie realizowanych zadań oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Wszyscy partnerzy realizujący zadania zdefiniowane w Strategii będą poproszeni o aktywną współpracę z Centrum Koordynacji. W tym celu w urzędach poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne) oraz w Starostwie Powiatowym w Krakowie powinna zostać wyznaczona osoba do kontaktu z Centrum Koordynacji. Przyczyni się to do lepszej organizacji oraz realnego zarządzania Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Centrum Koordynacji rokrocznie dokonuje okresowej oceny stopnia realizacji Strategii. Ocena ta dokonywana będzie w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- analizę wskaźnikową, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego,
- raport z realizacji zadań.

Analiza wskaźnikowa, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii, będzie przygotowywana przez Centrum Koordynacji w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka publiczna – generowana przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych (z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych);
- zestawienia własne Centrum Koordynacji (np. przygotowywane z wykorzystaniem Subregionalnego Systemu Analiz Samorządowych);
- statystyka prowadzona przez samorządy gminne i samorząd powiatowy – generowana i gromadzona przez urzędy poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne), Starostwo Powiatowe, jednostki gminne i powiatowe, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do Centrum Koordynacji;
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd regionalny i administrację rządową, dotycząca działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym –

przekazywanie informacji i danych przez te podmioty i jednostki zewnętrzne do Centrum Koordynacji.

W wyborze mierników określających postęp realizacji celów Strategii, przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania dla każdego z celów – zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Przy doborze mierników kierowano się adekwatnością, jednak głównym ograniczeniem była dostępność danych. Podstawowym źródłem danych do monitorowania poziomu realizowania Strategii stały się dane ewidencjonowane przez samorządy, a w niektórych przypadkach konieczne jest zawiązanie porozumień z podmiotami i jednostkami zewnętrznymi. W ramach analizy wskaźnikowej realizowanej przez Centrum Koordynacji, mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (BDL GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych (banchmarking), np. w porównaniach względem średniej dla powiatu krakowskiego, województwa małopolskiego czy kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2014 r.) i roku ostatniego badania (dynamika).

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statystycznych do Centrum Koordynacji wygląda następująco:

Cel operacyjny nr			
Nazwa miernika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2014 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
1.			
2.			

Raport z realizacji zadań i projektów, przygotowywany przez Centrum Koordynacji, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego zadania/projektu, przekazywanych przez urzędy poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne), Starostwo Powiatowe w Krakowie, jednostki gminne i powiatowe, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym, i/lub podmioty zewnętrzne (m.in. podmioty społeczne, prywatne), jeżeli dane zadanie/projekt mieści się w ich kompetencjach. Sprawozdania do Centrum Koordynacji składane są rokrocznie na określonym formularzu sprawozdawczym. Stanowią one podstawę zbiorczego raportu z realizacji kierunków interwencji całego Strategii.

Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji zadań/projektów Strategii, sprawozdania realizacyjne składane są na ujednoliconym formularzu sprawozdawczym, wg następującego wzoru:

Zadanie/projekt nr:

Cel operacyjny:

OPIS STANU REALIZACJI ZADANIA/PROJEKTU

(m.in.: zrealizowane przedsięwzięcia w danym okresie, stopień realizacji zadania/projektu, skuteczność zastosowanych instrumentów realizacyjnych, ocena partnerów realizacyjnych, sukcesy realizacyjne, uzyskane efekty)

OPIS POWSTAŁYCH TRUDNOŚCI REALIZACYJNYCH

(m.in.: problemy powstałe na etapie realizacji, opóźnienia i ich przyczyny, środki podjęte w celu przezwyciężenia trudności, rekomendacje dotyczące zmian w realizacji zadania/projektu, możliwe usprawnienia)

OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

(wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunku interwencji w danym okresie (lata realizacji), w podziale na źródła finansowania)

Opracowane przez Centrum Koordynacji zestawienia: analiza wskaźnikowa oraz raport z realizacji zadań/projektów są podstawą dla Grupy Sterującej do podejmowania oceny realizacji Strategii, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania w otoczeniu wewnętrznym i społeczno-gospodarcze).

POZIOM MERYTORYCZNY

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie realizacji celów zapisanych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, przegląd jego zapisów i ich aktualizację. W konsekwencji systematycznych działań wdrożeniowych i monitorujących, osiągnięte zostaną cele strategiczne i operacyjne.

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Grupie Sterującej, która będzie wsparciem merytorycznym dla Centrum Koordynacji. Do jej zadań należą w szczególności:

- dbałość o osiągnięcie założonych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” celów operacyjnych i strategicznych;
- ewaluacja Strategii,
- podejmowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów Strategii.

Procedura monitoringu i aktualizacji

Monitoring i aktualizacja będzie dokonywana w przedstawiony poniżej sposób:

1. Organem odpowiedzialnym za właściwą organizację i realizację zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego, w tym za monitorowanie realizacji zadań/projektów Strategii, jest Centrum Koordynacji. Proponuje się, aby jego rolę pełniła Lokalna Grupa Działania „Blisko Krakowa”, skupiająca docelowo wszystkich członków Partnerstwa.
2. Każdego roku realizacji Strategii, Centrum Koordynacji będzie organizować spotkanie ewaluacyjne Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Uczestniczyć w nim powinny podmioty i instytucje, które realizują poszczególne cele i działania Strategii. Centrum Koordynacji powinno stworzyć bazę tych podmiotów i instytucji z terenu obszaru funkcjonalnego i jego otoczenia oraz zapraszać uczestników na spotkanie ewaluacyjne. W ramach niniejszego spotkania poruszane będą następujące kwestie:
 - przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych celów operacyjnych na podstawie analizy wskaźnikowej wykonanej przez Centrum Koordynacji (mierniki dla każdego celu operacyjnego) – ogólny obraz sytuacji (porównanie wskaźników bazowych dla 2014 roku ze wskaźnikami dla badanego roku realizacji Strategii, wskazanie tendencji wzrostowych i malejących w poszczególnych celach operacyjnych, itp.),
 - zebranie informacji nt. ewentualnych trudności realizacyjnych dla poszczególnych zadań i projektów Strategii, z uwzględnieniem proponowanych działań naprawczych,
 - podjęcie decyzji odnośnie modyfikacji treści Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego.
3. Spotkanie ewaluacyjne jest protokołowane. Efektem posiedzenia jest sprawozdanie przygotowywane przez Centrum Koordynacji.
4. Sprawozdanie ze spotkania ewaluacyjnego Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” będzie przedstawiane Radzie Partnerstwa i/lub Grupie Sterującej do akceptacji wnioskowanych na spotkaniu propozycji.

POZIOM SPOŁECZNY

Poziom społeczny dotyczy wzmacniania spójności i integralności społecznej obszaru funkcjonalnego, a także upowszechniania zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego wśród mieszkańców i pozyskiwania partnerów (lokalnych, regionalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Strategii. Głównym adresatem zapisów dokumentu są mieszkańcy obszaru funkcjonalnego oraz podmioty działające w obszarach oferty czasu wolnego, a w szczególności:

1. Komórki/jednostki odpowiedzialne za promocję poszczególnych gmin oraz powiatu krakowskiego.
2. Lokalna Grupa Działania „Blisko Krakowa”.
3. Przedszkola, szkoły i placówki edukacyjne, budujące ofertę spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru funkcjonalnego;
4. Instytucje kultury;
5. Kluby sportowe;
6. Organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i inicjatywy społeczne, działające na terenie obszaru funkcjonalnego;
7. Radni, pracownicy urzędów poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne), Starostwa Powiatowego w Krakowie, jednostek gminnych i powiatowych;
8. Posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie region oraz radni Sejmiku Wojewódzkiego, związani z regionem;
9. Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, szczególnie podmioty z branży turystycznej i okołoturystycznej;
10. Sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe.

W celu upowszechnienia treści Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” należy m.in. przeprowadzić proponowane działania:

1. Opracowanie krótkiego materiału informacyjno-promocyjnego, przybliżającego mieszkańcom treść Zintegrowanej Strategii Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
2. Umieszczenie Strategii i materiału informacyjno-promocyjnego do pobrania w wersji elektronicznej na stronach internetowych urzędów poszczególnych gmin (Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne), Starostwa Powiatowego w Krakowie, w Biuletynach Informacji Publicznej (BIP) oraz na stronie projektowej;

3. Przekazanie Strategii oraz materiału informacyjno-promocyjnego drogą elektroniczną do instytucji publicznych, przedsiębiorstw lokalnych, organizacji społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego;
4. Przekazanie Strategii oraz materiału informacyjno-promocyjnego drogą elektroniczną do obecnych i potencjalnych partnerów zewnętrznych obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, np. do sąsiadujących z obszarem funkcjonalnym gmin, w tym do Miasta Krakowa, Stowarzyszenia Metropolia Krakowska (ZIT), Zarządu Województwa Małopolskiego, Wojewody Małopolskiego, organizacji samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu, organizacji pozarządowych o ponadlokalnym zasięgu, a także zagranicznych partnerów samorządowych gmin, tworzących obszar funkcjonalny, oraz innych potencjalnych zagranicznych partnerów dla całego obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
5. Przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom, działającym na terenie obszaru funkcjonalnego, wydrukowanego egzemplarza tekstu Strategii wraz z nagraniem płytą CD, zawierającą Strategię oraz materiał informacyjno-promocyjny;
6. Udzielanie przez władze samorządowe gmin tworzących obszar funkcjonalny wywiadów dla prasy lokalnej i regionalnej na temat zakończenia prac nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” oraz sposobów realizacji jej zapisów.